

Владика Николај

ВЕРУЈЕМ У ЈЕДНОГА БОГА...

Ко сеје семе добро по њиви неискрченој? Словесан то не чини. Словесан ће чинити по слову Божјем. Он ће прво искрчити њиву од корова, па ће онда посејати семе добро. Њива – то је душа људска, коров – многобоштво, добро семе – вера у једнога Бога.

Данас вама изгледа сасвим природно и просто веровати у једнога јединога Бога, а смешно и сулудо веровати у више богова. Но није то увек било тако. Било је времена када су у васцелом свету само неколико људи веровали у једнога Бога. И сви остали, многобожни, гледали су са богаташким презрењем ове једнобожне зато што, имајући само једнога Бога, имају тобож сувише мало. А једнобожни пак гледали су са

чуђењем и са жаљењем на многобожне зато што, имајући много, немају ништа.

Веру у једнога Бога требало је најпре добити од поуздана сведока, па онда ју посејати по душама људским као по њивама. Најпоузданији сведок који сведочи о једноме Богу, а против мноштва богова, јесте сам Бог, Живи и Истинити.

Он је сам Себе засведочио преко достојних слугу Својих говорећи: Ја сам Господ Бог Твој, немој имати других богова уза ме (2 Мојс.20, 2-3). Једини Живи, Истинити, објављивао је себе постепено. Усред корова многобоштва Он је налазио поједине њивице, искрчене и очишћене, и по њима је сејао добро семе вере. То су Биле душе појединих праведника. Те душе биле су још и као приготовљене свеће, које је Он ужегао, те су светлеле у тами многобоштва. И видјело се свијетли у тами, и тама га не обузе (Јов.1, 5). Авељ, Енох, Ноје, Аврам, Исак, Јаков, Јов, Јосиф, Мојсеј, Исаија, Данило – свеће Божје појединачно паљене!

Једини Живи, Истинити, потом је објавио себе целом народу Јаковљевом или Израилевом. По милости Својој Он им се објавио, најпре у земљи мисирској, земљи туђој, па онда у пустињи, у земљи ничијој, и најзад у Ханану, у земљи њиховој. И народ је сав говорио неко време: Верујем у једнога Бога.

Но народ Божји почео се колебати у вери. И то колебање трајало је вековима. И опасност је претила да се светлост у тами не угаси и разгорели огањ не упепели.

Једини Живи, Истинити, Сажаливи, Многомилостиви, видећи ту опасност, послао је међу људе Сина Свога Господа Исуса Христа:

да разagna тмине многобоштва;
да укрепи срца људска за ход навише;
да посеје добро семе вере у једнога Бога,
Јединога, Живога, Истинитога.

Вредне пчеле Христове, апостоли свети, разнели су ту веру, тај усев Божји, по свему свету.

Ваистину, као медоносне пчеле Божје разишли су се апостоли из Јерусалима на све четири стране, по народима и племенима, да као медом сладе људске душе благовешћу о Једином, Живом, Истинитом.

Апостоли свети крчили су земље од идолског корова и душе људске од веровања у множину божанстава. На искрченим пољима сејали су свету веру у Јединога, Живога, Истинитога.

О како је то био трудан и опасан посао! То је био највећи запамћени сукоб, који је мисионаре једнобоштва, верујте ми, стао и зноја, и суза, и рана, и крви.

Људи су се претешко растајали од својих уображених божанстава и тешко примали веру у једнога Бога. Збуњени множином твари и супротношћу дејстава у васиони, они су сматрали за вероватније да постоји множина богова него један једини Бог. Држали су да више њих могу више помоћи неголи један једини.

Против апостола су устале две врсте људи, - а две врсте их је свега било у свету – једни који су хранили душе своје отровом идолопоклонства и други који су хранили тела своја израдом идолских кипова. И ови последњи нису били мања сметња од оних првих. Пример: апостол Павле и златар Димитрије. Некакав златар, по имену Димитрије, правећи мале сребрене Артемидине храмове, даваше мајсторима не мали посао; скупивши ове и њима сличне занатлије рече: Људи, ви знате да од овог посла зависи наше благостање; и видите и чујете да не само у Ефесу, него по свој Азији овај Павле убеди и одврати многи народ говорећи да то што се рукама човјечијим прави нису богови и ... ова ће опасност снаћи наш занат да буде презрен (Дела Ап. 19, 24-27).

Једни су, дакле, сматрали да је њихова душа у опасности, други пак да је њихов трбух у опасности од нове вере. Тако су сматрали сви људи на земљи и сви народи, с најмањим изузетком. И ти изузеци предавани су суровој смрти, као Сократ у Атини.

Култура ту није помагала ништа. Културнији народи правили су идоле само од скупоценијег материјала и у правилнијем облику неголи народи дивљи, но идоли су остајали идоли и ропство душе човјечије и тамо и онамо подједнако. Када је свети апостол Павле био у културној Атини, раздражи се дух његов у њему гледајући град пун идола (Дела Ап. 17, 16). Исто као и Андреја у Сарматији, и Матеј у Мисиру, и Вартоломеј у Индији. Идоли на тргу, идоли пред судницама и касарнама, идоли пред прагом, идоли у кући, идоли по собама, идоли свуда.

Ниједан списка није могао набројати све богова којима су се људи и народи клањали.

Све то идолско трње гребло је и крвавило свете апостоле. А ли су га они смело сасецали, крчили и чистили, а на место њега сејали добро семе вере у једнога Бога, Јединога, Живога и Истинитога. Тај титански посао апостоли су свршавали речју, чудесима, љубављу и жртвом. Где нису успевали једним, успевали су другим. Где ничим другим нису могли успети, успевали су својом крвљу и - смрћу. Њихова мученичка крв палила је идоле као живи огањ.

Једини, Живи, Истинити, благословио је реч Својих апостола и труд њихов, и сузе, и уздахе, и жртве њихове. Тако је њихово семе уродило добрим плодом. А тај плод састоји се у томе да данас људима изгледа сасвим природно и просто веровати у једнога Бога, а смешно и сулудо веровати у много богова.

Ја сам Господ Бог твој, немој имати других богова уза ме. То је прво сведочанство Божје о Себи, прво откривење људима на земљи, о Богу од Бога, и прва заповест Божја. Немој имати других богова уза ме, заповеда Бог, јер ако будеш имао и других Богова, нанећеш себи две пагубе. Прва пагуба: вероваћеш и у лажне богове, непостојеће, измишљене, измаштане. Друга пагуба: поделићеш страхопоштовање и љубав, која свецело припада Мени Јединоме, Живоме, Истинитоме, и на те лажне богове.

Тиме ћеш помрачити веру у Мене, и ослабити страхопоштовање и љубав према Мени. И Ја ћу се, као увређен и понижен, удаљити од тебе. И бићеш безбожник, мада ћеш ти уображавати да си богат у побожности због веровања у многе богове. Јер, мнгобожац и безбожник на крају крајева исто су. И један и други су без једнога Бога, без Јединог, Живог, Истинитог.

Вера у једнога Бога, Јединога, Живога, Истинитога, јесте вера смерних и умних. Ово није вера гордых које гордост чини безумним, те обожавају себе или неку твар Творчеву, само не Творца. Што човек смернији то разумнији; што охолији, то безумнији. Смернима Бог даје ум, да знају и разумеју, а гордима се Он противи. Што се смерни више смирују пред Господом, то их Господ више обдарује умом. А ум је светлост која води Богу, Једином, Живом, Истинитом. Благо онима који имају ума, да виде пролазност овога света и ништавило човека. Благо онима који се осећају мали и ништи, јер ће их Бог узвисити до највишег познања, до познања бића и величанства Бога Свевишњег.

Ово је ваша вера, христоносци, и вера предака ваших, најсмернијих и најумнијих. Нека ово буде и вера деце ваше, с колена на колена, до краја времена. Ово је вера непостидан, православна, спасоносна. Њом се оци ваши спасаваху. Нити они постидеше ову веру нити ова вера њих. Ваистину, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. На Суду Страшноме они неће бити постиђени пред лицем ангела и праведника. Него ће примити славу и назваће се благословеним.

ЈЕДИНИ. ЖИВИ. ИСТИНИТИ.

...ОЦА, СВЕДРЖИТЕЉА, ТВОРЦА НЕБА И ЗЕМЉЕ И СВЕГА ВИДЉИВОГ И НЕВИДЉИВОГ.

Са страхом и трепетом да погледамо кроз одшкринуту завесу вечности. Ту завесу није одшкринула немоћна рука људска. Њу је одшкринуо Он, Једини, Живи, Истинити. Да није то Он учинио ко би други могао? Сви умови људски са свима силама поднебеским не би могли ту завесу померити ни за длаку.

Он се смиловао на људе и померио је завесу. И три млаза светлости блеснула су на људе, који носе образ Његов у себи. И образовани су то видели и устрептали од свете радости. Он се објавио као Несравњиви; раван једино самоме Себи. Једини, Живи, Истинити, објавио се као Отац, Сведржитељ, Творац.

Ваша немирна мисао хита са питањем: чији отац? И откад Отац? Отац Господа нашег Исуса Христа, и отац од вечности. Пре створења света Он је био отац. Пре времена и времених бића, пре ангела и свих небеских сила, пре сунца и месеца, пре зоре и месечине, Отац је родио Сина Свог Јединородног. Говорећи о вечномеме смемо ли изговорити реч - када? Од када је Бог – Бог, од тада је Бог – Отац. Но у Њему нема када, јер у Њему нема колута времена.

Свевишњи објављује себе прво Оцем, па онда Сведржитељем и Творцем. То је вама образованим јасно. Његово родитељство односи се на Његовог савечнога Сина, а сведржитељство и творчество на свет створени, видљиви и невидљиви. Прво, дакле, Отац, па Сведржитељ и Творац. У вечности нико Бога Оцем није могао назвати осим Сина Његовог, Јединородног.

А у времену? Ни у времену, кроз векове и векове – нико. Слушајте древну историју рода људског, и примите је к срцу. Она даје светлост уму вашем и радост души вашој.

Кад је свет створен, и када је Адам изгнан из Раја због греха смртног, одвратног греха непослушности према Створитељу своме, па све до силаска Сина Божјег на земљу, нико од смртних није се усудио назвати Бога својим Оцем. Најдивнији изабраници Његови називали су га највећим именима; именовали су га и Сведржитељем, и Судијом, и Свевишњим, и Царем, и Господом над војскама, само не именом Оца, именом слатким.

Најбољи у роду људском могли су се осјетити као створења једног свемоћног Створитеља, као лонци једног божанског Лончара; никада као деца једнога Оца небесног. То право дато је људима кроз Господа Исуса Христа. Није свима дато, но онима који га примише. Који га примише даде им власт да буду синови Божји (Јов. 1, 12). То јест: да буду посињени и да могу ословити Бога: Авва, Оче! (Гал. 4, 5-6; Рим. 8, 14-16)!

То усиновљење – дар милости Божје – објавио је и понудио људима сам Христос на самом почетку службе Своје у свету. Он је објавио људима да могу од тада називати Бога Оцем својим говорећи: Овако, дакле, молите се ви: Оче наш, који си на небесима (Мат. 6, 9). И од тада до данас многи милиони младенаца и старца на

кугли земљиној из дана у дан брује: Оче наш!

Зли духови немају права именовати Бога Оцем својим. И непокајаним грешницима не да се да изговоре ту слатку реч: Оче! Само праведницима и покајницима даде се то право да у молитвама својим могу од свег срца и душе узвикнути Богу: Оче наш! Онима пак који војују против Бога и Божјег закона, било у мислима или речима или делима, никако се не да ословити Бога именом утешним и слатким: Оче!

Три стотине и осамнаест Светих Отаца у Nikeји, који саставише Вјерују свих вас, који носите образ Божји у себи, који сте образовани, именовашу Бога најпре Оцем, па онда Сведржитељем и Творцем. То учинише просветљени Духом Божјим Светим. Учинише то прво зато што је Свевишњи Отац Господу Христу пре времена и створења света. И друго зато што је ваплоћени Син Божји донео као први дар људима – следбеницима Својим – усиновљење, то јест право да могу Оца Његовог именовати Оцем својим. Оче наш! Каква радост под сунцем и звездама може већма обрадовати срца ваша, о образовани, који носите образ Божји у себи? И не само да вам је Господ Син Божји дозволио да именујете Свевишњега, Јединога, Живога, Истинитога, Оцем вашим, него је чак и заповедио: И оцем својим не зовите никога на земљи; јер је у вас један Отац који је на небесима (Мат. 23, 9). О радости ваше, радости неисказане! Право родитељство је на небесима, изнад сунца и звезда. Родитељство на земљи је само сенка и символ.

Радост је ваша и у томе што је Отац ваш небески Сведржитељ и Творац. Свети Оци Nikeјски, просветљени Духом Божјим Светим, назвали су Свевишњега најпре Сведржитељем, па Творцем. Не изгледа ли природније, рећи ће те, да се прво нешто створи, па онда држи; и да би Свевишњега требали најпре називати Творцем, па Сведржитељем? Тако само изгледа, али не цените по изгледу кад о Истинитом мислите. Где, Бог и јесте прво Сведржитељ. Пре него је саздао небо и земљу, Бог Сведржитељ држао је у Себи и план стварања, од крупница до ситница, и све силе, све законе, све поретке. Без тога умнога сведржитељства, како би стварање било могуће и изводљиво?

Кад је пак величанствени Створитељ створио оба света, видљиви и невидљиви, Он је продужио да буде Сведржитељ и да све силе у оба света, све законе и поретке, држи потпуно у неодолјивој моћи Својој. Ниједан врабац не може пасти на земљу без Оца нашег, потврдио је Син Божји (Мат. 10, 29). Ни длака с главе наше неће пропасти (Лк. 21, 18) опет без воље Бога Сведржитеља. Својом крепком руком држи Бог чак и силе одречне и богоборне. Сва њихова дејства против закона Његових и против верних Он обрће и искоришћује на добро, по неописивој мудрости и моћи. И доводи све у склад са Својим плановима.

Ниједна суза праведника, ма и у море канула, не остаје заборављена. Ниједна добра или зла реч, у свету изречена, не остаје без одговора Божјег, јавног или тајног.

Отац, Сведржитељ, Творац. То је Бог ваш, Једини, Живи, Истинити. Као Творац, Бог је створио небо и земљу и све ствари видљиве и невидљиве. Бог наш на небеси и на земљи, све што је хтео створио је (Пс. 115, 3). Под небом су свештени тумачи одувек разумевали царство ангела и свих осталих могућих небеских сила, видљивих за Бога, невидљивих за нас. Под земљом су разумевали све твари на земљи, у земљи, око земље и од земље, доступне чувственом познању нашем. Све видљиво и невидљиво што је створено, створено је Богом. Не постоји никакав други Творац, ни на небу ни на земљи, осим Свевишњега. Нити постоји ишта

створено, од највећег до најмањег, што је неко други створио изван Свевишњега. Он је једини Творац у пуном и правом смислу. У пуном и правом смислу Творац је онај који је створио и грађу и грађевину, и ствари и облике ствари; и који је у све унео неку тајанствену силу постојања, узајамног односа, привлачности и одбојности, покрета и живота.

Зато кад чујете говор да је Створитељ створио све што је створено, разумите то као да је речено да је Створитељ створио не само облике твари од готове грађе него и саму ту грађу. У томе се и пројавила пуноћа Божје творачке моћи што је Он створио и једно и друго. Да ли се та грађа састојала из четири велике стихије: земље, воде, огња и ваздуха, како су то стари мислили, или је и то четворо, уза све остало укупно, из једне праграђе електричног својства, како то нови научници мисле, - зар ћемо се у то сада упуштати? Несумњиво је једно: да је и основа и потка свуколиког ткива васионског изум и твар великога Бога Створитеља.

Сву чудесност и величанственост тога ткива, о образовани, могу ли све мисли људске домислити? Или све очи обухватити? Или сви језици исказати? Облици и боје, бројеви и сразмере, музика и песма, радости и бол, светови у води, светови у прабини, светови у ваздуху, огњена кола звездана – не нагони ли све то вас, образоване, на молитвено ћутање више него на говор?

Но знајте да све то чудо и величанство видљиве васионе једва је као кићена гарда пред капијом царске палате, пред вратима света невидљивог, царства духовног, анђелског. А тамо за вратима и јесте тек право чудо, чудо изнад свих чудеса, величанство изнад свих величанстава. Тамо где место сунца светли сам Свевишњи Цар царева (Откр. 22.5)! Ту тек не помаже ни мисао, ни око, ни ухо, ни језик. Велики апостол био је духом узнет до трећег неба и однесен у рај, и чу неисказане ријечи које човјеку није допуштено говорити (2. Кор. 12, 4). Тако у небесима, и у духовном царству Цара Створитеља, све превишава нашу садашњу моћ схватања и изражавања.

А овај свет видљиви према оном свету невидљивом јесте као сенка према стварности, као символ према духу, као слова према смислу, као писмо о даљој домовини изгнаника. Но и један и други свет створио је исти Творац. Он једини држи оба света Својом неуморном и сведрживом руком – једини Сведржитељ. Он једини води их тајанственим путевима ка тајанственим циљевима, које им је Он предодредио – Он, благи Отац господина Христа и свих изабраних чеда Својих. Ово је вера уплаканих, који плачу за правдом, истином и животом. Ово није вера слугу неправде, лажи и смрти, пријатеља смећа, који завршавају очајањем. Ово је вера уплаканих над немоћи својом и немоћи свега рода човечијега. Они ишту Источника правде, истине и живота. И овај Источник им се даје. Тада се њихове сузе жалости претварају у сузе радости. Јер нашли су најдрагоценије благо – Оца, Сведржитеља, Творца. Шта им остаје више да ишту кад Њиме добијају све? Једино им остају – сузе покајања којим се мију од сваке неправде и лажи и бране од вечне смрти. Омивени сузама покајницама, они постају благи и милостивог срца према браћи својој, сапутницима својим на путу за вечну домовину. И помажу овима да познаду правога Бога, Источника правде, истине и живота.

Ово је ваша вера, христоносци, вера предака ваших, који не жалише ни труда ни суза док се Господу не приближише и утеху не примише. Нека ово буде и вера деце ваше, с колена на колена, све до краја времена. Ово је вера непостидна,

православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. На Суду Божјем њима неће бити тешко. Назваће се благословеним.

ОТАЦ. СВЕДРЖИТЕЉ. ТВОРАЦ.

**... И У ЈЕДНОГА ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА, СИНА БОЖИЈЕГА
ЈЕДИНОРОДНОГА, ОД ОЦА РОЂЕНОГА ПРЕ СВИХ ВЕКОВА;**

Нова светлост пада на вас, образовани, који носите образ Божји у себи. Кроз завесу, одшкринугу руком Свевишњега, нови млаз светлости пада на вас, и висе светлите као синови Божји. Светлост ова показује вам тајну вечну, радосну тајну вечнога родитељства и вечнога синовства. У тој светлости благослов силази на вас, и мелем утехе на уплакане очи ваше.

Једна једини је Господ Исус и као Христос и као син Божји. Као Христос у смислу Месија Он је један једини од почетка до свршетка света. Другог Месију род човечији нити може наћи нити ишчекивати. Изићи ће лажни христоси... и многе ће преварити (Мат. 24, 5. 24). Тако је прорекао Једини, Нелажни, Видовити. Лажних месија је било, има их и сада, и биће их све више што се више приближава крај роду људском. Али је један једини истинити Месија, нелажни Христос, недостижни Човекољубац. Овај Истинити, Нелажни, Недостижни, јесте Месија за све народе и племена на земљи, на свему пространству и за сва времена. Једини и јединствени је Месија Он и за живе и за умрле: који су били, који јесу и који ће следовати.

Ви сте зато позвани, образовани, да речете племенима и народима: о племена и народи, ви можете имати великих људи, већи од већих; можете имати племенитих синова и кћери, племенитији од племенитијих; али је један Месија свију вас. Један једини. И не чекајте другог, нити иштите другог. Заиста, други који би дошао под тим именом, осим Њега јединога, бише лаж и син лажи. Тада, говори једини истинити Месија, тада ако вам ко рече: ево овдје је Месија или ондје, не вјерујте (Мат. 24, 23). Не будите као Јевреји, који непрестано очекују свога, јеврејскога, Месију. Ваистину, неће доћи никакав ни јеврејски, ни руски, ни индијски, ни американски месија. Јер је својство истинитога Месије да буде свечовечански, да се јави пред свима, изнад свију и ради свију.

Таквог истинитог Месију имате, о племена и народи, као што имате јарко сунце на своду небеском. И као што једно сунце обасјава све вас, и беле, и црне, и жуте, и црвене, тако један Месија обасјава све вас, светли свима, служи свима, господари над свима. Тражи ли ко између вас друго сунце? Не. Зашто би неко онда тражио другог месију, кад је светлост Месије Исуса јаснија од светлости сунчане, јаснија, свеобимнија, животворнија, радоснија, спасоноснија?

Чувајте се нових месија, о племена и народи, и чувајте се многих месија, јер су душегупци и слуге нечастивог. Хоће сатана да умањи значај Господа Исуса у свету на тај начин што звање Месије, Христа, звање јединствено и неземно, претвара као

у неки орден, којим одликује многе и многе. Али ви знајте да је једна ствар бити прави војвода, а друга носити сва одличја војводска, а у ствари, не бити војвода. Чувајте се оних месија које објављују некрштени. Ваш Месија носи једно знамење, једно одличје: то је крст. Крст који је у исто време и барјак победе. По томе ће те познати Месију свога, јединога, истинитога. То је Онај исти који је једном ушао у њиву погрбљен, да сеје, и који ће још једном сићи усправљен, да преко ангела жање.

Једини Месија света јесте сам Син Божји Јединородни, који је рођен од Оца пре свих времена. То је Његов небески печат, то јемство Његовог истинитог месијанства. Ко одрекне да је Господ Исус Месија, ухватиће се у лажи.

То вам исто говори, још оштрије, онај апостол, који је држао главу своју на прсима Исусовим. Ево његових речи: Ко је лажљивац осим онога који одриче да Исус јесте Христос, то јест Месија (1. Јов. 2 22). Зар би неко мањи од Сина Божјега могао бити Месија? И зар би људи могли некога мањег прихватити као Месију?

Требало је крвљу својом окалемити остарело и отрунуло дрво човечанства. Ничија крв од смртородних није била довољно чиста, ни довољно млада, ни довољно јака и животворна, да би се њоме старо дрво могло подмладити и облагородити. Ничија, заиста, изван крви Сина Божјега, којом је Он као скерлетом оденуо Своје вечно Божанство.

Нека се сад уздигне ум ваш ка Сину Божјем Јединородном, образовани, ви који носите образ Божји у себи. Ви ћете Га познати одмах кроз образ Божји, који је у вама, и познавши, зарадоваћете се. Јединородним Сином Божјим именује се Христос зато што Он и јесте једини од Бога Оца рођени Син. Чим Свевишњег називате Оцем, тим сте већ потврдили и постојање Сина. Бездетан се не назива Оцем; нити родитељем онај који не рађа.

Овако говори Свевишњи кроз уста пророка свога: Еда ли ја, који отварам материцу, не могу родити? Вели Господ; еда ли ћу ја, који дајем да се рађа, бити без плода? вели Бог твој (Ис. 66, 9). Да не сумња нико, дакле, да је Бог родитељ; и да не сумња нико у Сина Божјег Јединородног. Може ли бити добра у свету, а да га није у Богу и од Бога? А рађање је једно добро. Отуда је и рађање у Богу, и то не ка о идеја већ као стварност, вечна стварност, пошто је и Бог вечан.

Сведок је Бог. Сам је Бог Отац посведочио и објавио Христа као Сина Свога. И то прво преко пророка говорећи: Син мој јеси ти, ја те данас родих (Пс. 2, 7). И то вечно Данас Божје! И друго непосредно, гласом Својим, у два маха: на реци Јордану и на брду Тавору – Ово је Син Мој љубљени који ми је у вољи. Њега послушајте. Ко би најзад могао боље знати Господа Исуса Христа од Њега самога? А Он је сам за себе рекао: Ја сам Син Божји (Јов. 10, 36).

Као што нико од словесних не може назвати оца оцем, а одрећи сина, тако исто нико не може назвати сина сином, а одрећи оца. Како би био родитељ бездетан и како син без родитеља? И о томе вам опет говори онај што је држао главу на прсима Сина Божјега: Који се год одриче Сина, ни Оца нема, а који признаје Сина, и Оца има (1. Јов. 2, 23).

Неки богат човек имаше једнога сина јединца. А беше тај човек веома милостив. Па чувши да има много сирочади по околини његовој, сажали се; пође и сабра сирочиће и уведе их у дом свој. И учини свој дом домом њиховим, своје богатство богатством њиховим. И кад их ословљаваше, он им говораше: синови моји! исто

онако као што ословљаваше и сина свога јединца говорећи: сине мој! Каква је, дакле, разлика?

Ви, образовани, лако увиђате разлику. Разлика је очигледна: онај богати човек био је отац по јестеству само једног јединог сина, а по милости он се назвао отац и свуколике оне сирочади у дому своме. Онај једини син богаташев био је син његов по рођењу, а сви остали су му били синови по усыновљењу. Сродство по јестеству и сродство по дару усыновљења – то је разлика.

Ово вам се говори, словесни, зато да би бисте били наоружани против оних несловесних, који дрско говоре: ми признајемо да је Христос син Божји исто као што смо и ми сви синови Божји! Упитајте их кротко и смерно: како то ви мислите да сте синови Божји сви: и ви и Христос? Да ли сви по милости или сви по јестеству? Реците нам и одговорите: како би могао безгрешни Христос бити син Божји по милости и како бисте ви грешни могли бити синови Божји по јестеству? Бог је безгрешан, сви признајете. Безгрешан може родити само безгрешнога. Како ће се грешан родити од Онога који је без греха? Може ли неко дати оно што нема? А ко је од синова жениних без греха? И од вас ко – да би се могао назвати сином Божјим по битности?

По јестеству, или по битности, може се назвати Сином Божјим само онај ко носи у себи божанска својства и божанске моћи Бога Оца. Другим речима, само Бог може бити сином Божјим. Не сведочи ли вам сва видљива природа једногласним сведочанством да је рођени истога јестества као и родитељ? Храст рађа храст, голуб голуба, лав лава, орао орла, човек човека, и тако редом, свуда доследно у свим царствима живе природе. Шта може Бог родити до Бога? Вечни Син Божји, рођен од Бога Оца, јесте, дакле, Бог. Да тако мора бити, о томе нам сведочи сва жива природа, и о томе сведочи сам Господ сведочанством својим. Па кад је безгрешни Христос Син Божји по битности, ви грешни можете се назвати синовима Божјим само по дару, по милости, по усыновљењу.

Пре свију векова – рођен је Бог Син од Бога Оца. Сам Син Божји, Превечни, засведочио је то пред гонитељима Својим, Јеврејима, говорећи: Ја сам прије него се Авраам родио (Јов. 8, 58). И опет, кад Га питаху: Ко си ти? Одговори им Он: Почетак (Јов 8,25). Тиме је хтео Господ да укаже на своје ванвремено порекло, на своје ванвремено вечно синовство. Он, Јединородни, почетак је свега стварања, почетак ангелских кола и телесних бића. Не може се ни о чему створеном говорити, а да се не укаже на почетак. Син Божји је Почетак. Чим је Свевишњи вечан, вечно је и родитељство Његово, а вечно родитељу одговара и вечно синовство. Отуда ви словесно говорите кад говорите да верујете у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјега, Јединороднога, од Оца рођенога пре свију векова. Ово је вера душа испуњених љубављу. Ову веру тешко примају душе празне од љубави. Родитељи, са недољивом љубављу према деци, и деца, са недољивом љубављу прем родитељима, радосно прихватају ову веру. Необјашњиву и предубоку природну тајну о привезаности родитеља к деци и деца к родитељима озарава светлост Божјег родитељства и Божјег синовства. Једино у тој светлости могу и родитељи и деца на земљи да појме тајну своје узајамне љубави. Они могу да појме да њихова љубав није порекла земаљског него небеског. Она је запаљена на вечном пламену родитељске и синовске љубави, која је у Богу. Отуда сви родитељи који недољиво љубе своју децу, и деца која недољиво љубе своје

родитеље, радосно прихватају веру у вечног Оца и савечног Сина на небесима. Ово је ваша вера, христоносци, и вера отаца ваших који вас љубљаху. Нека она буде и вера деце ваше коју ви неодољиво љубите. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. На Дан Суда Христовог они ће бити помиловани и названи – благословеним.

ИСУС. МЕСИЈА. СИН.

**...СВЕТЛОСТ ОД СВЕТЛОСТИ; БОГА ИСТИНИТОГ ОД БОГА ИСТИНИТОГ;
РОЂЕНОГ, А НЕ СТВОРЕНОГ, ЈЕДНОСУШТНОГ ОЦУ; КРОЗ КОГА ЈЕ СВЕ
ПОСТАЛО.**

И пророк и видилац, погледавши у вечност, видели су ову без сунца и месеца и звезда, но ипак са светлошћу неком неизреченом, која продире свуда и обасјава све (Ис. 60, 19; Откр. 21, 23). Знате ли, образовани, каква је то светлост? Ви погађате, то је вечна Светлост од лица Свевишњега. То је светлост вечнога Родитеља, и Светлост вечнога Сина, и Светлост вечнога Духа Светога – једна Светлост, једно Божанство, једна Красота.

Свети оци Nikeјски, просветљени том Светлошћу из онога света, исказали су однос Христа Господа према Оцу небеском и однос Његов према створењима са следећих шест речи. Са четири речи исказали су онај прво однос, а са две овај други.

Прва реч: Светлост од Светлости. Речено је од великог тајновидца: Бог је Светлост и таме у Њему нема никакве (Јов. 1, 5). Кад је родитељ светлост, шта може син бити друго до светлост? Кад је вечни Отац Светлост, и Син је Његов Светлост. Сведочанство Сина о себи гласи: Ја сам свјетлост свијету (1. Јов. 8, 12). Благо вама ако себе можете назвати само осветљеним овом Светлошћу!

Друга је реч: Бог истинити од Бога истинитога. Једном се усуди апостол Филип рећи Господу: Господе, покажи нам Оца и биће нам доста. На то му благи Господ одговори: Ко видје мене, видје Оца. И још додаде: Вјерујте мени да сам ја у Оцу и Отац у мени (Јов 14. 8-11; сравни 12,45). Опет рече: Све што има Отац, моје је (16, 15). Опет рече: Ја и Отац једно смо (10, 30). То је било онда када Јевреји дигоше на Њега камење да Га убију, због тога, како сами рекоше, што ти, човјек будући, градиш се Бог (10, 33). Толико су они, грехом заслепљени, могли видети, зато су тако и говорили. Они су у Христу - или боље рећи на Христу – видели само тело човечије, али оно што је стајало иза завесе телесне, иза порфире крви и меса, било је сакривено од очију њихових. Гле, обична бакарна жица на земљи и бакарна жица која преноси електрику, мисао и глас, изгледају истоветне за све очи, без ума и искуства. Покривало је било на виду њиховом духовном, те гледајући нису могли видети суштаство Божје у суштаство човечјем.

То су могли видети крштени, очишћени и освећени. Видели су апостоли свети, и сви духовни људи кроз многе и многе векове, као и Свети Оци Никејски. Бог бјеше у Христу, сведочи апостол Павле (1. Кор. 5, 19). Ово је Божје откривење. Но да је Рођени од Бога – Бог истинити од Бога истинитога, није ли то јасно из појма о родитељу и рођеноме у свима царствима живота? Истинити Бог могао је родити само истинитога Бога.

Трећа је реч: Рођеног. То јест: Син Божји рођен од Бога. Светлост рођена од Светлости, Истина рођена од Истине, Живот од Живота, слава од Славе, Бог истинити од Бога истинитога. Ум људски донекле и појми рађање тела од тела, али слабо поима рађање духа од духа. А Бог је дух. Телесно рађање, образовани, само је сенка или символ духовног рађања. Доста вам је, христоносци, што знате да Месија и Спаситељ ваш није смрт од смрти, тама од таме, трулеж од трулежи, нити немоћ од немоћи, но Светлост од Светлости, Бог истинити рођен од Бога истинитога. А како је Он рођен у вечности, то ће вам се, ако буде било потребно, казати у вечности. О, казаће вам се онда када изађете из овога света, и капија се за вама заклопи.

Речено вам је једанпут да је Месија ваш - Син Божји Јединородни, једини од Бога рођени, па нека вам је радост поново чути о Њему као рођеном. Јер, рађање означава љубав. Напред вам је речено да је Он једини од Бога по јестеству рођени, Највиши од Највишега, пре свих векова Рођени од Свевишњег. А сада се Његово рађање одваја и разликује од стварања. Он је рођен, али није створен. Он може личити на створења, али није створење.

Четврта је реч: Једносуштног Оцу, то јест: једнога бића са Оцем. Не разуме ли се то само по себи после свега реченог о Њему? Јер кад је речено да је Он Син Очево, тиме је већ објављено и то да је Он исте битности, истога јестества, са Оцем. И кад је речено: Светлост од Светлости, опет је тиме објављено да је рођена светлост равна по битности и јестеству рађајућој светлости. И кад је речено: Бога истинитога од Бога истинитога, тиме је потврђена истина да је Син једнобитан са Оцем Својим. Најзад кад је речено: Рођеног, Нествореног, тиме је још јаче наглашено оно што је и раније било објављено. Јер, оно што је рођено истог је бића као и родитељ, док оно што је створено друкчијег је бића и јестества од створитеља свога. Погледајте и видите: дете рођено истог је бића као и отац његов, а секира је друкчијег бића и јестества од ковача свога.

То су четири речи којима су Свети Оци Никејски хтели одредити однос Сина Божјега Христа према Његовом Оцу у вечности. А ово су две речи којима су они хтели одредити однос Сина Божјега према створењима.

Прва реч: Нествореног. Небеса и земља и све што се види и не види, све изван бића Бога, Јединог, Живог – све је то створено. Једини је Створитељ нестворен. И као што је Отац нестворен, тако је и Син нестворен. Он је рођен, а није створен. Од почетка Он је делатељ, а не дело, узрочник стварања, а не твар. Савечан Оцу, истобитан са Оцем. Са Алфом и Омегом Он је Алфа и Омега. С Беспочетним –

Беспочетан. Ванвремен, ванпросторан, вечит, бесмртан. Његово је биће неразлучно од бића Очевог: Његова светлост и слава нераздвојни од Светлости и славе Очево. Очева моћ и Његова је моћ. Није ли отуда јасно да Син Свевишњег није створен? Јер како би био створен онај који вечито јесте? И од кога би био створен Онај који је савечан Оцу?

Као што се, христоносци, не може говорити о сунцу без светлости, и о извору без воде, тако се не може говорити ни о Оцу без Сина, ни о Сину без Оца. Зато се и каже да је Спаситељ ваш нестворен. Јер да је створен, и Он би, као многи из броја створених, потребовао Себи Спаситеља. Да је створен, Он не би био Син но један од усиновљеника. Ваистину, Он је Син, а не усиновљеник. Ако би и Он био само усиновљеник, онда Свевишњи не би имао Сина рођеног. Онда се Свевишњи не би могао називати Оцем. Онда вечно родитељство не би постојало. Не би постојала ни љубав вечна. Не би постојало ни родитељство вечно ни синовство вечно – два стуба љубави вечне. Али нека се радују срца ваша, децо Божја, што постоји и родитељство, и синовство, и – љубав. Нека вас обасјају зраци вечне љубави.

Друга реч: Кроз кога је све постало. Све створено ступи у биће своје Њиме. Као што је и писано о речи Божјој: Све је кроз Њу постало, и без Ње ништа није постало што је постало (Јов 1, 3). Син Божји Јединородни, дакле, не само није створен него је Он – Творац. Њиме је све постали и без Њега ништа није постало што је постало. Сво што је стварањем дошло до бића свога на небу и на земљи, дело је Сина колико и Оца; и све што бива под влашћу је Сина као и Оца.

Тако су Свети Оци наши изразили Неизразивога. Тако су они ставили у речи веру своју и веру вашу, а све на основу писаног откривења Господа Исуса Христа и неписаног откривења Духа Божјег Светог. Но знајте да Онај који се не да стеснити у целу васиону, не може се стеснити ни у речи људске.

Све ово што је досад речено о Њему, христоносци, речено је о Богу Свевишњем у вечности, у самом Себи, ван стварања и изван створења. Говорено је о вечно тајноме Оцу и нејављеноме Сину; о Бићу вечном, које само Себи родитељу је и Сину је, и нема потребе ни у чем изван Себе. Говорено је о чуду Постојања, без промене, без старења и без смрти; о неумаливом Пламену божанском, од кога је узрочно зависна свака друга светлост, невидљива и видљива.

А ово што сада следује јесте опис Бога Створитеља, спуштеног у време, у простор, у ограничења, међу створења Своја. Као када се мајка приклони и наднесе над уплакано дете у колевци, тако изгледа спуштање Створитеља међу људи међу људе, у ову долину плача.

Ово је вера мисаоних и молитвених душа. Њу тешко примају чулни и прашином запретани. Мисаони људи сазнају ограниченост разума људског, наспрам све нових и виших планина од тајни које се рађају једна за другом. Тек што су се с напором испели на једну од тих планина, и једва одахнули и зарадовали се, а пред њиховим очима указује се друга, виша планина. И тако редом, с колена на колена.

Они гледају и виде да ниједна откључана тајна није месија но претеча – претеча нових тајни. Све ново, откривено, сазнано, није откривење но завеса која скрива све нова чудеса, без имена, без броја, без конца. Зато они молитвено уздижу ум свој ка Свевишњем и свесрдно примају од Њега оно откривење о последњим и највишим тајнама које је Он по љубави и мудрости благоизволео објавити роду људском. Примају га са радошћу и објављују са смелошћу. Шта могу очекивати од човека? И шта им синови човечији, који заједно са њима путују, могу рећи о Божанским тајнама, нечулним, невидљивим, недодирљивим, иза безбројних планина од тајни природних? Шта могу чути они од чулних и прашином запретаних? Ништа што већ нису чули и – одбацили. Зато им је толико драг Месија, Једини, Истинити, који је као лични сведок дошао из царства последњих тајни и јавио им онолико колико душа људска на земљи може примити и носити.

Ово је ваша вера, христоносци, вера предака ваших, мисаоних и молитвених. Нека она буде и вера деце ваше, с колена на колена, све до краја пута. Ваистину, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себе. У Дан Суда Божјега они ће се одржати и оправдати вером и чистотом и добрим делима својим. И биће названи благословеним.

СВЕТЛОСТ. ИСТИНА. РЕЧ.

КОЈИ ЈЕ РАДИ НАС ЉУДИ И РАДИ НАШЕГА СПАСЕЊА СИШАО С НЕБЕСА И ОВАПЛОТИО СЕ ОД ДУХА СВЕТОГА И МАРИЈЕ ДЈЕВЕ, И ПОСТАО ЧОВЕК.

Као када се мајка приклони и наднесе над уплакано чедо у колевци, тако изгледа спуштање Створитеља људи у ову долину плача. Чудесном постојању Сина Божјега у вечности приличи и чудесни начин Његовог силаска у овај свет времени и видљиви. Циљ Његовог силаска јесмо ми људи и наше спасење, а начин – рођење од Духа Светога и Дјеве Марије. Ко то каже? Ако то кажемо ми људи, може се посумњати. Али је то рекао сам Он у кога не може посумњати нико ко образ Божји носи у себи.

Сам Он, Истинити, рекао је за Себе, да је дошао да служи и даде живот свој у откуп за многе (Мат. 20, 28). Да служи, наравно, људима и да Себе у откуп за људе. То је циљ Његовог силаска. А начин Његовог силаска објавио је не човек – ко би му веровао? – него архангел Божји. Архангел Божји Гаврил објавио је Дјеви Марији у Назарету: Ево затрудњећеш и родићеш сина и надјени му име Исус. На питање Маријино: Како ће то бити кад ја не знам за мужа? архангел Божји одговори: Дух Свети доћи ће на тебе, и сила Највишега осјениће те: зато и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божји. Пита ли неко од вас у чуђењу: како је то могуће? – одговориће му благовесник Божји, као што је одговорио и Пресветој

Дјеви говорећи: У Бога је све могуће што рече (Лук. 1, 28- 37). Место питања и запиткивања овде више приличи ћутање и радовање; ћутање због узвишене тајне и радовање због свемогуће силе Творца и Бога нашега.

Син Божји и Син Дјевин – Рођени на небесима и на земљи. Постојећи у вечности и у времену. То је Месија ваш, образовани, и Спаситељ ваш. Рођен у вечности од Оца без матере. Рођен у времену од Матере без оца.

Ко жели да ово потпуно разуме, нека нам каже да ли је разумео зрно песка под ногама; или један лист на дрвету; или звезде на своду небеском... Да ли је разумео ма и најситнију твар Божју, коју гази, или коју гледа, или коју додирује? Да ли је разум људски, који ево хиљаде и хиљаде година испитује, бројећи, мерећи, срањујући, описујући, - да ли је до краја схватио једно једино дело Божје у овоме свету?

Чудесан је овај свет; сав дише чудом. Тајанствен је овај свет; сав је окађен страшном и узвишеном тајном. Колико ли је чудеснији Створитељ овога света? У свакој тачки где се додирује вечност са временом, небо са земљом, светлост се велика јавља. И светлост је оно што вам је неразумљиво, а не тама. Света Дјева у Назарету била је та благословена тачка где се додирнула вечност са временом, небо са земљом. И од тог додира, произашла је светлост велика, која је гранула над целим светом. То је светлост што вам је неразумљиво, благословени, а не тама.

Испитујте, благословени, са смерношћу и страхом, испитујте разумом све оно што је Бог створио, а верујте оно што је Он о Себи и Своме великом бићу открио. Вјером ходимо, а не гледањем (2. Кор. 5, 7). Зар је Бог човек да Његово родитељство и рођење бива као родитељство и рођење човеково? Човечије родитељство и рођење само је символ, само је сен и бледа слика Божјег родитељства и рођења. Нама није откривено, нити ми стога можемо знати, какво је дејство Духа Светога при вечном рађању Сина Божјега. Шта помаже испитивање тамо где Бог ћути и не јавља? Али нам је Богом откривено преко архангела Гаврила нешто о дејству Духа Светога при временом рођењу Сина Божјега. И то што је Свевишњи изволео открити преко бестелесног весника Свога, то једино и знамо. Знамо, наиме, да је Дух Свети сишао на Марију Дјеву у Назарету, и да је њу осенила сила Највишега. Тако се додирнула вечност са временом, небо са земљом, духовно са телесним, и јавила се Светлост велика, која обасјава свет и вас у свету. На тај начин Света Дјева је зачала у телу своје и дала тело Ономе који је благоизволео бити Месија и Спаситељ и као човек јавити се међу људима.

... И постао човек. Зашто су Свети Оци Никејски ставили и ову реч када су већ раније рекли: и оваплотио се? Зар није ова реч била довољна и довољно јасна? Оваплотио се, утеловио се, јавио се у телу – зар то није довољно? Никако. Многа су и разна су тела у васиони. Бог се јављао Израљцима у древна времена у виду опњенога стуба и облака. Дух Свети јавио се на Јордану у виду голуба. Потребно је било изричито рећи у каквом се телу Син Божји јавио свету. Он се јавио у телу човечјем. Не у виду човека, слично Духу у виду голуба – да не буде! – него као

прави телесни човек. Као прави истински човек Он се јавио, а не као привидан човек. Зато су речене обе речи: оваплотио се и постао човек.

Он нам је учинио част, највећу која се може учинити, када се као Човекољубац спустио међу нас као један од нас. Из вечне славе и радости и красоте сишао је у нашу долину беславља, туге и ругобе, ради нас људи и ради нашега спасења.

Као што цар шаље своје веснике једноме граду и најављује долазак свој, тако је и Цар небески, који се хтео из човекољубља на земљи јавити, слао веснике Своје роду људском и најављивао долазак Свој. Најзад, Он је понизио сам Себе узевши обличје слуге, поставши као и други људи (Филип. 2, 7). И све то понижење Он је драговољно узео на Себе – ради нас људи и ради нашега спасења.

Ова вера понуђена је од Бога свима људима и свима коленима на земљи. Но њу не могу примити нечисти, докле год се не покају и не очисте од неправде, охолости и немилости. Како би је могли и примити они који покварише Образ Божји у себи? Глас небески не налази одјека на искиданим жицама душа њихових. Када Цар небески Својом руком сасвим тргне завјесу тајни, и појавио се на облацима од ангела, да суди – тешко ће бити, о како ће тешко и страшно бити тада злобним неверницима! А душама чистим и девственим благо и благо! по хиљаду пута благо онима који се благовремено очистише од злоба својих и примише и одржаше веру Божју у себи – небесно миро у чистим срцима и праведним душама својим. Од лица свете и пречисте Девојке, Богородице, неће се постидети на небесима, а од Сина њеног примиће благослов и живот вечни.

Ово је ваша вера, христоносци, вера чистих и девствених предака ваших. Нека она буде и вера деце ваше, с колена на колена до краја. Ово је вера непостидна, православна, вера светлости, истине и утехе. Ово је вера највећих, најбољих, најплеменитијих у роду вашем, и у сваком роду и роду. Ваистину, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. Они ће на Суду бити названи благословеним.

БЛАГОВЕСНИК. БОГОРОДИЦА. ЧОВЕКОЉУБАЦ.

... И КОЈИ ЈЕ РАСПЕТ ЗА НАС У ВРЕМЕ ПОНТИЈА ПИЛАТА, И СТРАДАО И БИО ПОГРЕБЕН.

Пламен божанске љубави у вечности једнако пламти на огњишту Божјега родитељства и Божјега синовства. Ветрови времена тамо не допиру. Ћудљивости промена не додирују тај пламен, нити га повијају, нити га повећавају, нити га умањују. Отуда је љубав божанска живот не старећи, радост непомућена, моћ безгранична. С тим чудесним пламеном у рукама, и у срцу, и у свему бићу Своме,

сишао је Цар небески чудесним путем на чудесну мисију међу људе. И рекао је блажене речи: Ја сам дошао да бацим огањ на земљу; и како би ми се хтјело да се већ запалио! (Лук. 12, 49). Нека је само једна искра тога светог огња пала на срца ваша, довољно је да вам осветли дуги пут ка вечном огњишту. Не угуљујте је, него је кријте и чувајте као најдрагоценије наслеђе, о образовани, ви који носите образ Божји у себи.

Син Божји Јединородни, Премили, преклонио је небеса и сишао је на земљу нас ради и нашега спасења ради. Није се спустио са престола на престо него са престола на студен камен. Много се намучио нас ради и нашега спасења ради. Када само толико кажемо: много се намучио – па је доста за наш стид и за славу љубави Његове. Али се мора више казати да би истина била потпуна. Месија рода људског поднео је клевете, злобе, замке, плувања, шамарања, исмевања, шибања. И тиме није све речено. Осуђен је са разбојницима, распет на крст, пострадао, издахнуо у мукама, погребен био. Препуну чашу мука није одбио, нити је трнов венац себи са главе скинуо, нити је тешки крст с леђа Својих збацио. Тако је Он венчао веру праву, православну, са страдањем, и љубав са жртвом.

Знате ли, образовани, зашто су Свети Оци унели име Понтија Пилата, богоубице, у наше Вјерују? Не сумњајте да је тако благоизволео Дух Божји Свети, који је надахњивао мудрошћу Свете Оце. А Дух Божји Свети благоизволео је тако да би верни тачно и заувек знали у кога Христа вјерују. Јер су се јављали, и јављаће се, лажни христоси, лажне месије, у свету, да обмањују и збуњују. Стога је дух Свети, Човекољубиви, Свепровиђајући, хтео да заувек закрили христоверне од сваке обмане и сваке забуне. Стога је Он кроз уста Светих Отаца у Никеји тачно определио на кога се Христа мисли када се говори о Месији и Спаситељу света. Мисли се, образовани, једино и искључиво на онога Исуса Христа који је распет за време Понтија Пилата, намесника римског цара у то доба. Тај Христос једини је прави Христос, једини нелажни Месија, једини човекољубиви Спаситељ. Сви остали, који су се представљали и који се буду представљали свету под тим великим именом, до ивице времена, до Дана Суднога, јесу лажни Христоси.

Још је име Пилатово споменуто због тога да се личност Спаситеља света покаже и потврди као личност историјска, а не маштом измаштана. Када се спомене име Понтија Пилата, онда се тиме опредељује и време и место појаве Христа Господа у свету. Јер, зна се тачно, чак и према историчарима римским, незнабожним, христорборним, када је и где Понтије Пилат био намесник кесарев. Не знате ли слабост људску, ви образовани? По слабости својој многи – премноги су склони да одричу свога добротвора, а да не сумњају у свога злотвора. По тој слабости неки су људи до сада – а таквих ће бити и од сада – сумњали у личност Христову као личност историјску, док нико никад није посумњао у постојање једнога човека званог Понтије Пилат, човека који је у време римског кесара Тиберија био кесарев намесник у граду Јерусалиму. Споменом имена Понтија Пилата, дакле, хтели су Свети Оци Никејски нагласити историјску личност Христове, која се у одређено време и на одређеном месту јавила и живела у овоме свету.

Још је име Пилатово унето у Вјерују да би се показала неправда незнабожаца. Закони римски сматрани су једним од најсавршенијих, дела које су незнабожни народи створили. Међутим, Човек Невиности осуђен је на смрт у време власти тих многохваљених римских закона над светом и од правног представника тих закона, Понтија Пилата, намесника римскога кесара. У примени на Праведнику над праведницима то “савршено дело” незнабожаца показало се савршеном ништаријом. Један очити разлог више да се сам Бог небески морао спустити у свет да спасе свет од свеопштег мрака незнабоштва. Отуда спомен Пилатовог имена у Символу вере звучи као вечна осуда не само извршиоца незнабожачких закона него и самих тих закона.

Страдао и био погребен, рекли су Свети Оци Никејски. Питаће те: зашто су морале и ове речи доћи, кад је већ речено распетога? Кад је неки човек распет на крст и ексерима прикован, ко може сумњати у његово страдање? И кад издахне на крсту, није ли нешто сасвим природно и обично да он буде погребен? Словесни у то не сумњају. Словеснима је то природно и јасно. Али бесловесне гризе сумња. Они мисле да себе узвисле понижавајући Христа. И судећи судију свога, мисле да умакну од осуде. Јављали су се неки бесловесни људи који су тврдили да Господ на крсту није осећао болове. Говорили су да је Христос био само привидан човек и да као такав није могао ни осећати муке и страдања. Као да нису чули за ропак Сина Божјег у Гетсиманији: Оче мој, ако је могуће да ме мимоиђе чаша ова (Мат 26, 39)! И као да њихово окамењено срце није у стању да задрхти пред Његовим узвиком бола на крсту: Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио? (27, 46)! О неправедници, зар не верујете у страдање највећег Страдалника? Зар одричете бол од кога је земља уздрхтала и сунце помрачило? Зар се ваше срце окаменило пред болом од кога се камење расцепило? Ово ће камење сведочити против вас у Дан Расплате, у Страшни Дан.

Блажена су два мужа, Јосиф и Никодим. Гле, они се потрудише око мртвог тела Господњег. Скидоше га са крста са страхопоштовањем, пажљиво га обавише платном с мирисима, и чесно сахранише у гробу. А Јевреји дођоше и гроб утврдише и запечатише. И измолише стражу од Пилата да стражари код гроба да не би неко украо тело умрлог Христа. Тако је се било; и словесни тако верују. Али је било бесловесних, који су понављали бајку да тело Господње није било потпуно погребено но само прикривено. Из те бајке пустоловни књижевници испредали су друге бајке, неистините и неправедне.

Све те неистине и неправде против Спаситеља света унапред је провиђао Дух Божји Свети, који је обасјавао и надахњивао Свете Оце у Никеји. Зато их је Он и побудио да поред речи: распетога – ставе и речи: пострадалог и погребеног. Да бисте ви, образовани, и потомци ваши. За вазда знали истину о Господу Спаситељу свом. И да би се истином могли борити против неистине.

Овако су изразили Свети Оци веру нашу у Господа Спаситеља, искупитеља и Препородитеља рода људског, из љубави пострадалог за грешнике. Ово је вера објављена свима и понуђена свима. Но њу не могу примити неблагодарни,

саможиви, самодовољни, бездушни. Како би је примили они који затрпаше земљом образ Божји у себи и од себе направише гроб душе своје? Ваистину, неће гробови ући у вечно Царство Божје. Него ће трулеж бити предата огњу неугасивом.

Ово је вера благодарних душа. Живећи у овој долини чемера и ужаса, они чине добро не очекујући враћања. Они су познали трновиту њиву овога света, те улажу све старање да њихов траг не буде један трн више. Они ћуте када чују заједљиви прекор: сви су трње, зар ће те ви бити руже! И плачу у потаји за браћом својом која се ревносно труде да траг свој у овоме свету обележе трњем. Једно трње драго је срцу њиховоме, једно једино – оно по коме је нежна нога Божјег сина корачала и на коме су се руже расцветале. Благодарна срца, гледају они те руже, и опијају се мирисом њиховим – о јединим подношљивим и животворним мирисом усред запаха буђе и смрти.

Благодарне душе гледају и виде много друго трње украј пута Христовога. Оне виде трње горчине, врт свете Матере Спаситеља света, сав натопљен сузама, но сав раскошно расцветан у беле руже. И гледајући виде многе друге, мање вртове праведника и за правду страдалника, трновите стабљике окићене разноврсним цвећем. И дишући осећају да све то цвеће личи на Христа и мирише мирисом Христовим, здравим животворним. И осећање благодарности према небеском Вртару навире у срца њихова и прелива се. И они се труде свим силама да свој живот и живот пријатеља својих учине цвећем, калемом Христа Распетог.

Ово је ваша вера христоносци, вера предака ваших, благодарних Христу Господу до смрти. Нека ово буде и вера деце ваше, с колена на колена, све до краја, до Дана Суда Христовога, не коме ће се цвеће примити, а бесплодно трње бацити у огањ. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан Расплате лица њихова засијаће као сунце и личиће на Бога. И биће названи благословеним.

ЉУБАВ. КРСТ. СМРТ.

... И КОЈИ ЈЕ ВАСКРСАО У ТРЕЋИ ДАН, ПО ПИСМУ.

Христос васкрсе, образовани! Земља Му не може наудити нити Га гроб задржати. Да васкрсну душе ваше, миљенице Христове! Да засија образ Божји у вама, очишћен од земље и спашен од смртне трулежи! Радујте се и веселите се, јер Месија ваш, Једини и Јединствени, победи смрт, ово страшило свих земнородних!

Чудесно васкрсење Христа Господа из гроба сасвим је у складу са Његовом чудесном појавом у свету. Оно одговара Његовом необичном рођењу од пречисте Девојке, и Његовим свемоћним делима на земљи, и Његовој небеској мудрости и милости, Његовом натчовечанском стрпљењу и достојанству у подношењу

неправди и мука, и Његовом божанском праштању са крста убицама Својим. Све је у складу. Све одговара и приличи једно другом. Као што можете по једној капи морске воде познати каквоћу целога мора, тако по једном догађају из живота Христовог можете познати цео карактер Његов. Цео Његов карактер представља једно неземно чудо, састављено органски од безбројних чудеса. Он је свемоћни Месија ваш, о ви образовани, који вас је благословио и са крста, и из гроба, и изван гроба.

Васкрсење је као један драгуљ на низу неземног драгог камења, што представља живот Господа на земљи. Тај драги камен исте је красоте, исте драгоцености, исте милине као и остало драго камење на божанскоме низу Христовоме. Његово васкрсење је сасвим природно са гледишта вечних стварности које је Он открио свим делима Својим и свом личношћу Својом. Трећег дана у зору свемоћни Господ устао је из мртвих и јавио се жив Својој Светој Матери, женама мирносицама и апостолима (Мат. 28; Мар 16; Лук. 24; Јов 20 и 21; 1. Кор 15, 6). Потом се Он јављао кроз пуних четрдесет дана ученицима и пријатељима Својим (Дела Ап. 1). Потом се јавио и Своме непријатељу и гонитељу Савлу (Дела Ап. 9). Прво се дакле јавио Својим пријатељима и следбеницима, као првим члановима Црква Своје свете, да би прво њих утврдио и образовао, а после и непријатељима. А овим последњим јавио се колико да би Цркву Своју одбранио, толико да би милост Своју показао према непријатељима Својим. Као и са крста. Јер, Он “праведне љуби и грешне милује”, и хоће да се сви људи спасу и дођу до познања истине.

Још се васкрсли и живи Господ јављао многобројним мученицима и мученицама за име Његово. Јављао се преподобним људима и светим женама и девицама кроз сву историју Цркве Божје до дана данашњег. Јављао се на јави и у сну, у ратовима и тамницама, украј болесничке постеље и у невољама у којима људска снага не помаже. Јављао се у избама сиротињским, у сјајним олтарима светим слугама Својим, као и покајаним грешницима у јазбинама греха. Јављао се само тамо где Га је жарка жеља и сузна молитва призивала и где је појава Његова била неопходна. Шта да набрајамо? То Његово живо присуство непрестано осећају истински образовани људи, они који носе образ Божји у себи. Гле, васкрсли и живи Господ изрекао је као последњу реч Своју следбеницима Својим: И, ево, ја сам са вама у све дане до свршетка вијека. Амин (Мат. 28, 20). Амин, Господе!

По Светоме Писму. Како је писано од надахнутих писаца, и како је проречено од Божјих пророка, онако се и збило. Писано је од пророка: Нећеш оставити душе моје у паклу нити ћеш дати да светац твој види трухлост. (Пс. 15, 10). Па је писано и проречено: Васкрснуће Бог и расуће се непријатељи његови (Пс. 68, 1). Но осим многих пророчанстава о васкрсењу Христовом у Старом Завету Светога Писма, тај величанствени догађај изражен је симболички и праобразно кроз судбе многих праведника.

Тако судба праведног Авраама, који је више пута био у смртној опасности од надмоћнијих непријатеља, па је ипак изашао жив и победоносан, представља праобраз Христове васкршње победе. Сличан је и праобраз Исака, који је био

положен под нож оца свога, па ипак спасен. Праобраз је Христова васкрсења и пророк Јона, који је три дана пробавио у утроби китовој, па избачен жив. Тако и судбе осталих многих праведника као: Мојсија, Ноја, Јосифа, цара Давида, пророка Илије и пророка Данила, тројице отрока у пећи огњеној, многострадалног Јова и многих других који, будући под бременом неправди сатанских и људских, најзад све победивши и до славе дођоше, очувавши образ Божји у себи неповређен. Зато су Свети Оци Никејски и ставили да је Господ Христос васкрсао из мртвих по Светом Писму. Јер, више убеђује људе догађај који је унапред проречен него ли непроречен.

А свети јеванђелисти записали су у Јеванђељима како је сам Господ много пута предсказао Своје васкрсење пред ученицима Својим. Управо, кад год је Господ предсказивао страдање Своје и смрт, предсказивао је истовремено и славно васкрсење Своје (Мат. 16, 21; 17, 23; 20, 19; 26, 32; сравни Мк. 8, 31; 9, 9-31; 10, 34; 14, 28; Лк. 9, 22; 18, 33; Јов. 2, 19-22). И све како је предсказано, онако се и збило. Господ ваш и Искупитељ ваш намучен је био, распет, мртав погребен, но трећи дан славно је васкрсао из мртвих.

Љубав је непобедива, децо царска. Њена је домовина на небесима, њено је царство у вечности, њена сенка на земљи, њено одсуство у паклу. О како је моћна и та сенка. А стварна љубав, она што пламти на огњишту вечног родитељства и вечног синовства Божјега, она коју је Христос донео на земљу – она је свемоћна. Сатана се са грешницима глупо зарадовао над мртвим Месијом. Глупост сатанина је дошла отуда што је он потпуно изгубио образ Божји у себи. Где би он знао – где ли се сетио – како је љубав божанска свемоћна? Та моћи њеној нема ни сравњења, ни мере, ни границе. Земља би прсла да Христос није васкрсао из ње; не би Га могла одржати у себи. То је сила стварне, небеске, вечне љубави. Сила те љубави је неисказана. Силом те пламене љубави цар небески је и посетио земљу, издржао сва понижења и мучења, најзад и васкрсао. Силом њеном недужи се лече, демони разгоне, болести исцељују, буре утишавају, сва природа нагони на послушност. Она је сва чудотворна и где год се јави, ма у ком свету и ма у ком времену, она чудеса твори.

Ово је вера деце Божје, деце царске, која су усиновљена Богу силом љубави Христове. Њу не могу да примe ненависници и злотвори, богомрсци и човекомрсци, који од греха својих плету ланце себи и дају их у руке пакленим духовима. Ово је вера светлих и чистих душа, људи богољубивих и човекољубивих. Они је примају и они страдају за њу попут страдања Христова. Љубав им олакшава страдања и слади горчине. Њихове су очи замагљене за сва обманљива блага овога света, но њихов духовни вид, опран и просветљен сузама, јасно гледа у домовину вечне љубави. Благо њима у Дан Суда, у Страшни дан расплате Божје. Они ће се одржати у тај дан и огрејаће се на огњишту вечне љубави.

Није ли ово ваша вера, христоносци, и вера најславнијих предака ваших? Нека она буде и вера деце ваше. Ово је вера непостидна, православна, горка као смрт, но

лековита, као мелем небески, светла као васкрс. Ваистину, ово је вера великих душа, истински образованих људи, који носе образ Божји у себи. Они ће у Дан Суда васкрслога Месије бити помиловани и названи благословеним.

ПОБЕДА. ВАСКРСЕЊЕ. РАДОСТ.

... И КОЈИ СЕ ВАЗНЕО НА НЕБЕСА И СЕДИ СА ДЕСНЕ СТРАНЕ ОЦА;

Најчуднији Посетилац посетио је земљу и вратио се. И остало је чуђење о Њему. И то чуђење распрострло се по свој планети земаљској. И неколико стотина људских нараштаја кроз деветнаест пуних столећа говорили су о том Посетиоцу више него и о коме другом у свету. Највеће је чудо што су сви ти нараштаји говорили о Њему не само као о негдашњем Посетиоцу него и као о Савременику. И дан-данс о Њему се говори у нашем нараштају као о негдашњем Посетиоцу и као о Савременику. Вазда Негдашњи и вазда Савремени. То је непоновљено чудо у историји рода људског. Личност тог Посетиоца је изузетна, несравњива ни с ким, необјашњива ничим на земљи. Многи се у чуђењу питају: ко је Он? Ми Га знамо и не знамо. Гледамо Га издалека и гледамо Га изблиза. Његов дах је међу нама, Његова власт је над нама. Име Његово доноси нам наду, утеху и радост. Ко је Он?

То је Цар небескога царства, прерушен у човека, у правога човека – тај необични посетилац земље. Као што је васкрсење из гроба приличило Његовој моћи, тако је и вазнесење на небо одговарало величанству Његовом. Изиђох од Оца, рекао је Он сам о себи, и дођох на свијет; опет остављам свијет, и идем Оцу (Јов. 16, 28). Шта је јасније од тога?

Шта је јасније од тога да, кад је син испунио вољу очеву, хита натраг оцу своме? Није ли природно за цара кад је победио у рату да се враћа у царство своје? И за сејача кад је посејао њиву своју да одлази дома? И за учитеља кад је исказао науку своју да се повлачи у свој стан? И за пастира кад је нашао изгубљену овцу да се упућује одакле је пошао? И за свештеника кад је освештао дом неки да се окреће обратно? И за радника кад је свршио посао свој да иде на одмор? А Господ Христос је сишао у свет и као Син, и као Цар, и као Сејач, и као Учитељ, и као Пастир, и као Свештеник, и као Радник. Свршивши дело Своје, мисију Своју у овоме свету, природно је и разумљиво да се вратио у вечно царство на небесима, из кога се и спустио међу људе.

Узлазак победоносног Господа на небеса био је исто онако чудесан као и Његов силазак са небеса! Чудесно рођен од Свете Дјеве и Божје силе, Он се чудесно и вазнео на небеса силом божанском пред лицем Свете Матере и ученика Својих. Вазнесење Његово је словесно и посведочено. Словесно је оно по вишњој

словесности небеској; посведочено од очевидаца који су драговољно примили страдање за сведочанство своје.

Много је сведока – ко ће их све изређати? Свети апостол и јеванђелист Марко пише о вазнесењу Господа: А Господ пошто им изговори, узе се на небо и сједи Богу са десне стране (Мар. 16, 19). Опширније описује тај величанствени догађај свети Лука, лекар, говорећи: И ово рекавши видјеше они гдје се подиже и узе Га облак испред очију њиховијех. И кад гледах у за Њим гдје иде на небо, гле, два човјека стадоше пред њима у бијелијем хаљинама, који и рекоше: Људи Галилејци! што стојите и гледате на небо? Овај Исус који се од вас узе на небо тако ће доћи као што видјесте да иде на небо (Дела ап. 1, 9-11; б. Лук. 24, 51). При овом догађају видимо ангеле Божје, као и при Спаситељевом зачећу и рођењу, као у време Његовог поста после крштења, као и у време страдања у врту Гетсиманском, као и при Његовом славном васкрсењу. Војници небески вазда су близу свога Цара и бивају јавно виђени од људи када то Цар нађе за корисно.

Још стари Псалмист пророчки је говорио: Отворите се, врата вјечна, да уђе цар славе. Ко је тај цар славе? Господ моћан и силан, Господ силан у борби. Господ над војскама, то је цар славе (Пс. 23, 7). На другом месту опет вели: Рече Господ Господу мојему: сједи мени с десне стране (Пс. 109, 1). И Сам Господ, сведок над сведоцима, прорекао је Своје уздигнуће на небо и славу Своју будућу. И то је прорекао у часу Свога највећег понижења, када Га у двору првосвештеничком Јеверји пљуваху и шамараху, - прорекао је овим светим речима: Али ја вам кажем: одселе ће те видјети Сина Човјечјега гдје сједи са десне стране силе Божје (Мат. 26, 64; Лк. 22, 69). Какво сведочанство потребују људи мимо Његовога? На устима Месије нашега не нађе се лаж ни о ономе што је рекао о прошлости, ни о ономе што је рекао о будућности.

Но, ево још сведочанстава, потврђених крвљу сведока, да се још боље нахране душе ваше истином. Свети апостол Петар сведочи о Христу да је с десне стране Богу отишавши на небо, и слушају га анђели и власти и силе (1. Петр. 3, 22). Свети апостол Павле, уздигнувши се до трећег неба и сагледавши чудеса небеског света, сведочи да Отац посади Сина свога себи с десне стране на небесима над свим поглаварствима и властима и силама и господствима и над сваким именом што се може назвати не само на овоме свијету него и на ономе што иде, и све покори под ноге Његове (Еф. 1, 20-22; в. Јевр. 12, 2; Колош. 3, 1). Лични сведок тога јесте и свети Стефан архиђакон, првомученик. А Стефан пун Духа Светога погледа на небо и видје славу Божју, и Исуса гдје стоји с десне стране Богу, и рече: Ево видим небеса отоворена и Сина Човјечијега гдје стоји с десне стране Богу (Дела ап. 7, 55). И свети Андреј Цариградски видео је Господа у слави на небесима. Тако и многи други светитељи, нарочито мученици, којима се Господ јавио да би им муке учинио подношљивијим.

И тако Месија и Спаситељ ваш, једини и јединствени, узнео се на небеса, одакле се спустио као Посетилац. Узнео се у првобитно царство своје, вечно и бесмртно, у

коме је Он приготовио место за следбенике Своје из другог царства Свога, из Цркве Своје на земљи.

Стога, образовани, није ваше да чекате другог месију, који ће вам тобож засновати царство земаљско и царовати на земљи. Оваквога месију чекају неверни, необразовани, који су помрачили образ Божји у себи. Не знају они, јадници, да такав месија није прави него лажни. Јер, ма колико да је велико и дуготрајно царство земаљско, мора му крај доћи, као свему временом и земаљском. А са крајем долази жалост и очајање.

Зар може такво царовање задовољити душе ваше и умирити срца ваша? Зар може такав месија бити по жељи срца нашега? Прави Месија, једини, истинити, рекао је: Царство моје није од овога свијета (Јов. 18, 36). Прави и истинити Месија јесте узвишенији од свих и чудеснији од свих представа људских; уз то и краснији и лепши од свих жеља. Царство Његово је изнад времена, изнад промена и пролазности – царство вечно, бескрајно, бесмртно.

Такав Месија само је један, Господ наш Исус Христос, Син Божји Јединородни, Цар и Посетилац, рођен на земљи од пречисте Дјеве Марије, нас ради распет у време Понтијског Пилата, пострадали, погребени, васкрсли и узнесени на небеса, где у слави седи са десне стране Бога Оца.

Ово је вера светитеља, вера оних који су победили себи и узнели ум и срце к небесима светлим. Помоћу ове вере они су и победили ниже биће своје, и узнели ум и срце к небесима, и посветили се. Они су плод ове вере, најздравији плод што је земља видела. Ову веру не могу примити раскалашни, чији се ум и срце вуче по прашини. Они који сами себе зауздавају, и вежбају, и стешњавају, они расту у висину до небеса. Они којима је слатка молитва, радују се овој вери. Они који чине милостињу и опраштају спотакнутим, веселе се овом вером. Они непрестано мисле о Суду Страшном, зато им Суд неће бити страхан. Децом Божјом они ће бити названи, децом Царевом. И цароваће вечно уз вазнесеног Господа. И огрејаће се на огњишту вечне љубави, вечног родитељства Божјег.

Није ли и ово ваша вера, христоносци, и вера најсветијих предака ваших? Нека она буде и вера деце ваше с колена на колена. Ово је вера непостидана, православна, спасоносна, дубока до дна гроба, висока до врха небеса. Ово је вера васкрслих и узнесених душа. Она проповеда покајање и очишћење. Њу прихватају и држе истински образовани људи, они који носе образ Божји у себи. Они ће у Дан Суда, кад узасуди вазнесени Господ, бити помиловани и названи благословеним.

ВАЗНЕСЕЊЕ. БЛАГОСЛОВ. МИР.

...И КОЈИ ЋЕ ОПЕТ ДОЋИ СА СЛАВОМ, ДА СУДИ ЖИВИМА И МРТВИМА, ЊЕГОВОМ ЦАРСТВУ НЕЋЕ БИТИ КРАЈА.

Бдење вам је заповеђено. А бдење је будноћа, стражење са ишчекивањем. Бдење над самим собом: над својим мислима, жељама и делима – то је строги пропис ваше вере. Будноћа оштри вид духовни да може видети и распознати добро и зло и да може знати ко долази у срце и у мисли. Стражењем се одбија непријатељ и пушта пријатељ. Ишчекивање појачава љубав и чисти савест. На кога се то односи ваше највеће ишчекивање? На Љубазнога, на Најљубазнијега. На Онога чија вас је љубав увела у овај свет и чија ће вас љубав сусрести у другом свету. Гле, Он је обећао доћи. И душе људске трепере од тог обећања, као љубав што трепери очекујући љубљенога.

То ишчекивање појачава љубав и чисти савест. Стражите дакле, јер не знате дана ни часа када ће Син Човјечији доћи (Мат. 25, 13). То су Његове речи, речи опомене. Да не будете као пет лудих девојака, које у безбрижности својој бише изненађене и одбачене. Он долази, бдите и стражарите!

Он је дошао једном и поново ће доћи. Први пут је дошао у понижењу, други пут ће доћи у слави. Први пут је дошао као Искупитељ света, други пут ће доћи као Судија света. Разлика између првог и другог доласка Његовог врло је велика. При првом доласку свом Он се задржао на земљи тридесет и три године. Његов други долазак трајаће врло кратко. Јер као што муња излази од истока и сине до запада, такав ће бити и долазак Сина Човјечијега, рекао је Он о свом другом доласку (Мат. 24, 27). Тако изненадан и муњевит биће други долазак Господа. Отуда и опомена Његова свима верним: Стражите дакле, јер не знате у који ће час доћи Господ ваш (Мат. 24, 42). Први пут је Он дошао као трудбени сејач, а други пут ће доћи као хитри вејач. И као што је вејање кратак посао према многим пословима око усева од сејања до вејања, тако ће други долазак Његов, савршен са првим, бити брз и кратак. А и изненадан! Зато је заповеђено бдење, будноћа духа, стражење, ишчекивање.

И славан ће бити други долазак Господа, сав у блеску од славе невиђене. Тада ће се показати знак Сина Човјечијега на небу; и тада ће проплакати сва племена на земљи; и угледаће Сина Човјечијега гдје долази на облазима небеским са силом и славом великом. (Мат 24, 30) Његов долазак биће, уистину, достојан Цара над царевима. Пред Њим, под Њим и око њега кретаће се лучезарне војске од ангела. Трубе ће јечати са уста ангела трубоносаца, огањ и пламен ићи ће напред. И послаће анђеле своје с великим гласом трубним, и сабраће избране Његове од четири вјетра, од краја до краја небеса (Мат. 24, 31). Тако Господ о свом поновном доласку. А видовити пророк његов, кога ни Јевреји не одричу, описује то овако: Пријесто му бијаше као пламен огњени, точкови му као огањ разгорио. Ријека огњена излажаше и пецијаше испред њега, тисућа тисућа служаше му, и десет по десет тисућа стајаху пред њим; суд отпоче, и књиге се отворише (Дан. 7, 9-10).

Тако пророк Његов, велики и видовити, кога ни Јевреји не одричу. А овако апостол Његов свети: Јер је праведно у Бога да врати муку онима који вас муче; а вама које муче покој с нама кад се покаже Господ Исус с неба с анђелима силе своје, у огњу пламене, који ће осудити оне који не познају Бога и не слушају јеванђеље Господа нашега Исуса Христа; који ће примити муку, погибао вјечну од лица Господњег и од славе његове, када дође да се прослави у светима својима, и диван да буде у свима који га вјероваше (2. Сол. 1, 6-10).

Изненадан ће бити долазак Судије и биће у сили и слави. А суд његов биће као што је сам Он прорекао и описао (в. Мат. 25, 31). Разлучиће све људе на десно и на лево као пастир што лучи овце од коза. Онима са десне стране рећи ће праведни Судија: Ходите благословени Оца мојега примите Царство које вам је приправљено од постања свијета. А онима са леве стране рећи ће: Идите од мене, проклети, у огањ вјечни, приправљени ђаволу и анђелима његовим. Праведно мерило биће просто и јасно. Оне прве призваће у живот вечни и блаженство. Зато вели: Јер огладњех, и дасте ми да једем; ожедњех и напојисте ме; гост бијех, и примисте ме; болестан бијех, и обиђосте ме; у тамници бијех и дођосте к мени. Када га ови благословени у питају када га то они видеће у беди и помогоше, одговориће праведни Судија: Заиста вам кажем: кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте.

А оне друге, што на левој страни буду стајали, одагнаће праведни Судија у муке вечне, у огањ приправљен за ђавола и слуге ђаволске. Када га ови неблагословени буду питали када га то они видеше у беди и не помогоше, одговориће праведни Судија: Заиста вам кажем: кад не учинисте једноме од ове моје мале браће, ни мени не учинисте.

Погледајте, образовани, и видите као Христос Господ себе истоветује са онима који страдају у овоме свету. Он их милостиво назива малом браћом својом. Зар ће те ви отказати хлеб браћи Христовој? Знајте да ко њима отказује, Њему отказује. На Суду ће се то објавити и Он ће судити по правди.

А када се Суд оконча, настаће за праведнике царовање без краја и конца. Тада ће праведници засјати као сунце у Царству Оца својега (Мат 13, 43). Сва остала царства разориће се и свака друга власт и сила разбиће се као магла пред сунцем; само ће Његово царство остати, без граница и суседства. Као што је прорекао и видео у визији пророк кога и Јевреји признају: Власт је његова власт вјечна, која неће проћи, и царство се његово неће расути (Дан. 7, 14). И од самог видљивог неба и земље трајније ће бити царство Његово; јер је речено да ће небо и земља проћи, а царство ће његово остати (Откр. 21, 1).

С таквим блеском, и силом, и славом, и достојанством завршиће се богочовечанска драма, отпочета у хладној пећини витлејемској. Тако ће расти и узрести зрно горушчино (Мат. 13, 31), и развити се у дрво живота, које ће покрити сав свет, видљиви и невидљиви. Нека се зато веселе душе ваше. праведници, ако штогод страдате за име Исусово и ако сносити понижења за правду његову у овоме животу.

Сваки дан ваше туге, и муке, и понижења, донеће вам векове и векове радости јер ћете бити награђени анђелским грађанством у Царству Његовом. Ко је иоле сличан Исусу у страдању, биће му сличан и у слави. Сузе ваше и ране ваше, сад скривене, биће осветљене сунцем које не залази. Привидни порази ваши, ради Јеванђеља Његовог, биће претворени у торжествену победу, коју неће објављивати људи језиком већ анђели Божји трубном јеком.

Боље је за неправеднике да дрхте и кају се сада него на Суду. А ви, христоносци, радујте се што је Месија ваш Судија света. Јер ће по правди судити. Гле, онај исти Исус

коме је Ирод хтео мачем судити у колевци;
кога је Јуда продао за тридесет сребреника;
кога су старешине јеврејске мучиле и биле;
кога је Пилат огласио невиним, па на крст распео;
који је у мукама великим на Голготи издахнуо;
који је трећи дан славно васкрснуо из гроба;
који се четрдесетог дана узнео на небеса и сео са десне стране Бога Оца –
тај исти Исус доћи ће опет у сили и слави. Доћи ће као врховни Судија света да суди свима живима и мртвим. Доћи ће као Цар бесмртни да отвори царство бесмртно за праведнике. У том царству праведници ће се сијати као сунце.

Ово је вера праведника, смерних и кротких, но неустрашивих на путу правде. Ову веру не могу примити они чије срце иде за очима. Њу воле они који знају за величанство Божје и за правду вечиту. Њима је радост мислити о величанству бесмртнога Бога усред мириса смрти свуда око себе. И радост им је чинити правду, окружени неправдом. Узвишеност Божја привлачи их и красота правде плени их. Они чине правду, но не уздају се у дела своје него у милост Божју. Што су праведнији то са већим страхом очекују Суд Христов. А неправедници зато и творе неправду што немају страха од Суда Христовога.

Благо онима који очекују долазак Господа у сили и слави и помажу малу браћу Христову као да помажу самога Христа.

Благо онима који у бдењу, и будноћи, и стражењу, и ишчекивању погледају Љубазнога, Најљубазнијега. Дочекаће Га, заиста, и сусрешће Га попут пет мудрих девојака. И Он ће их увести у Рај и цароваће с њима вавек.

Није ли ово и ваша вера, христоносци, и вера најправеднијих предака ваших? Нека она буде и вера деце ваше, с колена на колена. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Заиста, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан Суда Христовога они ће се назвати благословеним.

СУДИЈА. СУД. ПРАВДА.

... И У ДУХА СВЕТОГА, ГОСПОДА ЖИВОТВОРНОГ, КОЈИ ОД ОЦА ИСХОДИ, КОЈИ СЕ СА ОЦЕМ И СИНОМ ЗАЈЕДНО ПОШТУЈЕ И ЗАЈЕДНО СЛАВИ, КОЈИ ЈЕ ГОВОРИО КРОЗ ПРОРОКЕ.

Кад ноћни путник види луч у даљини, он се радује. И управља кораке своје пут луча, не испитујући од каквог је горива тај огањ у даљини. Што се више приближује, то више испитује.

Вера хришћанска приближила је људе блиско вечној светлости Божанства. Због тога хришћани толико испитују ту тајанствену и милу светлост – јер су се приближили њој. Они који су од те светлости удаљенији, мање је испитују.

Семити се ишчуђавају Јафетитима: како могу веровати у три бога? Ко верује у три бога? Зар хришћани, који су очистили од многобоштва толике континенте и острва?

Реците им да ви не верујете у три бога него у једнога, Јединога, Живога, Истинитога. Но да сте Месијом вашим стављени у такву близину вечне светлости, да видите и разликујете три пламена. Три вечна пламена – један Огањ. Три величанства – један Цар. Три чуда – једна Тајна. Три лица – једно Биће. Три ипостаси – један Бог. Велико име: Света Тројица. Свето Тројство у Јединству. Отац, Син, Дух Свети – увек, заувек, један Бог.

У подножју те животворне тајне серафими и херувими скривају лица своја света, у страху светоме, у божанскоме заносу, у бескрајној опојености неисказивом сладошћу. А неизбројиве војске ангела, у стројним хорovima, умилним трепетом поју величања Бога Јединога, Бога Живога: Свет, Свет, Свет Господ Саваот.

И сунце велико на своду небеском представља тројство у јединству: маса огњена, светлост и топлота – све ово троје, нераздвојно једно од другог, сачињава једно сунце. И сваки атом на земљи представља Тројединство. И душа човечја – образ Тројединог Бога – састоји се из три основне нераздељиве моћи: осећања, ума и воље. Но то троје не дели душу на три душе. Једна душа јесте и остаје једна; три њене моћи јесу и остају три у јединству.

Али свет није дошао да сазнања о Богу као Тројици Светој кроз те природне слике, сенке и симболе. Небесним откривењем дошло се до тога. Господ Исус Христос објавио је то. Од Њега је род људски дознао за родитељство Оца, и за синовство Сина Божјега, и за исходство Духа Светога. Он је нас, путнике у ноћи, привео ближе божанској светлости и ми смо почели видети и разликовати троје у једноме: три чуда у једној тајни, три ипостаси у једном Божанству.

Од Христа је и дошла наша вера у Духа Божјега Светога, животворнога, који од Оца исходи. Много је злих и варљивих духова таме, подељених и немоћних, али је један Дух Свети. Људи и народи који су веровали у многе богове веровали су стварно у те зле и варљиве духове. У Духа Јединога Светога могу веровати само прави једнобошци, који верују у једнога Бога.

Дух Свети назива се животворним јер Он живот даје, живот обнавља, оживотворава, васкрсава. Кад је Бог стварао свет, Дух Божји дизаше се над водом (Пост. 1, 2). Кад је Бог човека стварао, створи га од праха земнога и дуну му у нос дух живота и поста човек душа жива (2, 7). Апостол Христов пише хришћанима: Дух Божји у вама живи (Рим. 8, 9). Но немојмо мешати дух човечји са Духом Божјим! И апостол прави у томе разлику кад вели: Овај Дух (Божји) свједочи нашем духу да смо дјеца Божја (Рим. 8, 16). И то је радост ваша, духоносци. Шта би вредело сведочанство човечје да сте деца Божја ако вам сам Дух Божји то не посведочи? А Дух Божји даје се свакоме ко га иште у Бога.

Треба искати и треба очистити дом душе своје за дочек најмилијег госта. Овако говори Господ Бог наш, Победилац смрти: Кад ви, зли будући, умијете добре даре давати дјечи својој, колико ће више Отац небески дати Духа Светога онима који ишту у њега (Лук. 11, 13)? То је највећи дар који Бог даје људима. Јер дајући Духа Светога дарује самога себе. Има ле већег дара од овога? Има ли веће љубави од ове?

Како се Дух Божји јављао вернима? Да кажемо прво: као топлина у срцу. Ово бива при силној молитви. Понекад као топлина у целога човеку. Пророк Јеремија сведочи то јасно и истинито. Јер, сведочи из свог искуства. Многе поруге и напасти претрпе Јеремија – мука му дође до гуше. Тада се он одлучи не говорити више људима, не пророковати. Али - описује он сам – али би у срцу мом као огањ разгорио, затворен у костима мојим, и уморих се задржавајући га, и не могах више (Јер. 20, 9). Тако је неодољив Дух Божји Свети у чистога срцу у које се усели.

Још се Дух Божји јављао као глас. О томе много сведоче свети пророци и апостоли. Тајанствен, но јасан глас Божји. Чујеш га, а не видиш ко говори.

Још се Дух Божји јављао под видом голуба. То се догодило при крштењу Христа Господа у Јордану. И свједочи Јован говорећи: видјех Духа гдје силази с неба као голуб и стаде на њему (Јов. 1, 32). Чистота голуба јесте слика чистоте Духа Светога. Благо чистим душама јер ће се удостојити посете Духа Господа.

Но најбурније јављање Духа Светога у историји људској догодило се у виду огњених језика педесетог дана по васкрсењу Христовом. И када се наврши педесет дана, бијаху заједно сви једнодушно. И одједанпут постаде хука с неба као дување силног вјетра, и напуни сву кућу гдје сјеђаху. И показаше им се раздијељени језици као огњени, и сједе по један на свакога од њих. И напунише се сви Духа Светога и стадоше говорити другим језицима, као што им Дух даваше да говоре (Дела ап. 2,

1-4). Тако је било освећење и крштење прве Цркве Христове на земљи – огњем Духа Светога.

Тако се испунило обећање Спаситељево апостолима. Испунило се у таквој сили и на такав начин како нико од апостола није могао ни замислити. Заиста, дела Божја превазилазе све замисли људске.

Господ је обећао: И ја ћу умолити Оца, и даће вам другога Утјешитеља да буде са вама вавијек: Духа Истине, којег свијет не може примити, јер га не вите нити га познаје; а ви га познајете, јер у вама стоји, и у вама ће бити (Јов. 14, 16-17). И први Утешитељ, Господ Исус, био је више него обилна утеха вернима. Али љубав Божја нема мере. По тој неизмерној љубави послат је и други Утешитељ.

Још је Господ посведочио о Духу Светоме и ово: Утјешитељ Дух Свети, којег ће Отац послати у име моје, Он ће вас научити свему и напоменуће вам све што рекох (Јов. 14, 26). И још: А када дође Утјешитељ, кога ћу вам послати од Оца, Дух Истине, који од Оца исходи, Он ће свједочити за мене (Јов. 15, 26). И још: А када дође Он, Дух Истине, упутиће вас на сваку истину... Он ће ме прославити (Јов. 16, 13-14). И ово се обећање испунило, као и свако обећање Месије вашег, христоносци.

Дух Свети је обећан – тако су људи сазнали за Духа Светога. Дух Свети се јављао – тако су се људи уверили у постојање Духа Светога. Дух Свети непрестано борави међу вернима – тако су људи заволели Бога Духа Светога.

Како се из сунца светлост рађа и како топлота исходи – зар вам је то знано? Како се из срца рађа мисао и како исходи сила – зар сте појмили? Како би сте онда знали вечну тајну Оца нерођеног, како ли рађање Сина и исхођење Духа Светога? Ниједну истину о Свевишњем Богу синови човечији нису могли дознати док им од Свевишњег није јављено. Нити више нити мање него само колико им је јављено.

Јављено нам је да Дух Свети није створење Божје него Бог. Он је Господ животворни, који присуством својим ствара живот, даје моћ, улива мудрост, производи радост. Од вечног Оца Он вечно исходи Истобитан са Оцем, истобитан са Сином – истобитан, истомоћан, истославан. Само је лицем различит. Нарочита ипостас разликује Га од Оца и Сина. Но и Њему припада исто поклоњење и исто слављење. Њиме говораху пророци свети. У прсте рибаре Он ули мудрост небеску. Немоћним људима и женама – за Христа мученим – Он даде моћ непобедиву, јачу од смрти.

Дух Свети, животворни, који од Оца исходи, Бог је истинити од Бога истинитог. Он се јављао и дејствовао. Он се јавља и дејствује. Они у којима се јавља и у којима дејствује – знају Га. Не знају Га по суштини; знају Га по јављању и дејству.

Вера у Духа Божјег Светога није заснована на слутњи, на мисаоној претпоставци, него на јављеној, доживљеној и посведоченој стварности. Ко год жели постати

живи сведок те стварности, мора се пре сваког испитивања тајни небеских потрудити да очисти срце од греха и окади га молитвом. И јавиће му се Дух Свети, Дух истине и живота, Дух мудрости и радости, Дух слободе и посинаштва. И Овај Дух Свети посведочиће духу његовом истинитост свега откривења Христовога: о Богу, о души, о пугу спасења, о царству Божјем вечноме. Све онако како је Он посведочио и духу апостола и светих отаца који саставише Вјерују.

Кроз Господа Исуса, Сина Божјега, дошло је људском роду сазнање и Богу као Светој Тројици. То сазнање Он нам није пружио у виду философског учења него у виду јављања и дејства како Оца, тако Сина, тако Духа Светога. Та јављања и дејства Бога живогa кроз три ипостаси своје јесу стварност. Стварност је јављање гласом Оца на Јордану и на Тавору. Стварност је јављена личност ваплоћеног Сина Божјег, чудесна, и Његово деловање, и страдање, и васкрсење. Стварност је и јављање и дејство Духа Светога у апостолима, у светитељима, у праведницима и у целој Цркви Божјој од почетка до данас. Увек и за вазда: Један Бог, један Цар вечни, једна сила, једна слава, једна љубав, једна светлост, једна радост, једна суштина – један Бог.

Ово је вера видовитих који су управили вид свој ка огњу у даљини. Ово није вера заслепљених и слепих, који једва виде оно што им сунце открива. За видовите ова физичка светлост јесте тамнина кроз коју они ходе као путници кроз ноћ, упирући поглед свој ка светлости у даљини. Они путују не скрећући погледа са те велике светлости. Тако је велика та светлост да им се сав овај свет чини покривен тамом. Иако је велика светлост удаљена, она им осветљава пут у ноћи загрева срце чудном топлином и радошћу. И они се радују као деца – као деца те велике светлости. И журе к њој као изгнаници у домовину своју. Смело корачају, све напред и напред, и не базирају се. И у радости својој призивају залугалу и заосталу браћу своју, храбрећи их, тешећи их и помажући их на путу. С победном песмом они журе све напред и напред: ено тамо, браћо, тамо је наш Родитељ, и Спаситељ, и Утешитељ. Светли нам, греје нас, зове нас!

Ово је вера ваша, христоносци, вера видовитих предака ваших. Нека она буде и вера деце ваше са колена на колена, све до краја путовања. Ово је вера опробана, на облацима и на ведрини, вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан Страшнога Суда Христовога они ће се назвати благословеним.

ДУХ. УТЕШИТЕЉ. ПОКЛОЊЕЊЕ.

... У ЈЕДНУ, СВЕТУ, САБОРНУ И АПОСТОЛСКУ ЦРКВУ.

Путници, ево и лађе! Кад је потоп био, Ноје се спасавао у сигурној лађи. Потоп безумља и греха непрестано траје. Зато је Човекољубац саздао лађу спасења. Питајте за Његову лађу и брзо улазите!

Нека вас не преваре многе шарене лађе, споља украшене и окићене. Питајте за јачину машине и за вештину капетана. У Христовој лађи је најјача машина и највештији крманош. То је сам Дух Свети, Свевидећи, Свемоћни.

Нека вас не преваре ни они који призивају у своје мале и нове чунове и који вам нуде засебне чунове, само за вас. Пут је далек и буре су опасне.

Нека вас не преваре ни они који говоре да с оне стране мора и нема друге земље, новог света, и да се не треба ни спремати за даљњу пловидбу. Они вас зову у риболов око обале. Толико они виде и знају. Ваистину у пропаст су пошли, па и вас у пропаст зову.

Не дајте се обманути. Но питајте за Његову лађу. Ако је она и неизгледнија на очи од других, али је јака и сигурна. Ако и нема много шарених барјака, осим знамења крста, знајте да вам је на њој живот осигуран. А на морском путовању прво је и главно правило да је живот путника осигуран.

Кад верујете у Христа Спаситеља, христоносци, ви верујете и у дело Његово. Његово је дело Црква, лађа спасења. У њој се возе војске спасених и спасавајућих се. То своје дело засновао је Господ на вери, јакој као камен. Као што је и рекао и прорекао: На овоме камену сазидаћу Цркву своју и врата паклена неће је надвладати (Мат. 16, 18). И заиста, до сада је нису надвладала, нити ће од сада.

Црква се назива телом Христовим. Ви сте тијело Христово (Римљ. 12, 5; и Кор. 12, 27). Зато је Црква једна једина. Јер, не може бити два тела под једном главом. А Христос је назван и главом Цркве (Кол. 1, 18). Отуда: један Христос, једна глава, једно тело – једна Црква.

Ако ли има отпада и јереси, шта вас то буни? То је све предвиђено и проречено, као што искусни крманош предвиђа и прича путницима о предстојећим бурама и незгодама. Треба и јереси да буду међу вама, говори апостол, да се покажу постојани који су међу вама (1. Кор. 11, 19). Ако једна група путника на лађи издеља себи корито, па се спусти на море да одвојено плови, нека вам је жао. И толико. Њихов пример, очајан као јогунасто срљање у погибао, утврђује вашу веру у лађу спасења, у једну једину.

Црква се назива светом. Јасно вам је зашто се назива светом. Прво, зато што ју је основао Светац над свецима. Друго, зато што ју је Господ прибрао, и искупио, и

очистио, и укрепио крвљу својом, светом и пречистом. Треће, зато што је од почетка руководи, надахњује и оживљава Дух Божји Свети. Четврто, зато што су сви чланови њени позвани да буду свети, одвојени од свега несветога у овоме свету, у коме расту и кроз који путују. Пето, зато што су јој света небеса намењена за вечно обиталиште. Шесто, зато што су у њој сва она богодана средства којима се људи освећују и за грађанство небеско оспособљују. Зато се Црква назива светом.

Још се Црква назива саборном. Зашто тако? Прво, зато што сабира Богу живоме чеда из свих земаља, свих племена и свих језика. Она се не ограничава на једну расу, нити на једно племе, нити на једну државу. Као човек који стоји на раскршћу и позива све путнике на цареву гозбу (Мат. 22, 9), тако и Црква. Света Саборна Црква позива и сабира синове и кћери човечје на спасење. И не одбацује никога, осим онога ко њу одбаци, одбацујући тиме и самога себе. То је разлика Цркве новозаветне, свеобухватне, од Цркве старозаветне, припремне, ограничене само на један народ.

Још се Црква света назива саборном зато што она није ограничена ни временом. Она обухвата не само све верне од Христа надаље, него и све оне свете и праведне душе, од Адама до Јована Крститеља, ради којих Господ сиђе у ад.

Још се Црква света назива саборном зато што она обухвата и живе и упокојене. Упокојени у Господу чланови су њени исто као и сада живи на земљи. Путници које је лађа спасења превезла у нову земљу, у царство бесмртно, као и они које данас превози у које ће сутра превозити, сви су чланови једне свете саборне Цркве.

И тако, Црква се назива саборном зато што није ограничена ни расом, ни језиком, ни простором, ни временом, ни смрћу.

Уза све ово, Црква је саборна и по своме учењу и по своме уређењу.

Света Црква назива се апостолском. Овако се Црква назива прво зато што су апостоли Христови били њени први чланови. Први лични сведоци чудесног живота и рада Сина Божјег на земљи и први следбеници Његови. Друго, зато што су је апостоли уредили и по свету распрострали. Треће, зато што су апостоли свети први после Господа улили крв своју у темеље њене. Четврто, и зато што апостолство њено до данашњега дана не престаје. Апостолство Цркве огледа се данас у два правца: у њеној апостолској мисији у свету и по својим служитељима Црква права, православна, носи непрестано печат апостолства.

Цркви као установи није задатак да влада него да служи. Да служи народима Божјим до мучеништва, попут Христа Господа. Да освећује душе људске, да руководи духовно-морални живот људи, да светли. Да не заробљава но да ослобађа. Јер, сви су људи на слободу Христову позвани, на слободу синова Божјих. Као што је писано: Тако већ ниси роб, него син (Гал. 4, 7), и опет: Стојте у слободи којом нас Христос ослободи (Гал. 5, 1). Као лађа спасења, Црква Божја

вози не робове но слободну децу, децу царску, у бесмртно царство небеско. Ни драгоценијег товара ни радоснијег пристаништа.

Ово је вера мужевених и дружељубивих. Њу тешко примају страшљиви и саможиви. Мужевени су они који имају храбрости да устану против паганског нереда у души својој и да заведу јеванђелски поредак у њој. Дружељубиви су они који воле да путују у друштву и који гледају сапутнике своје у виделу оне вечне светлости у даљини. И радују се сапутницима својим као браћи својој, као сами себи, као оној вечној светлости која их све осветљава, милује и к себи привлачи. Мужевени и дружељубиви воле ред у себи и око себе. Они цене туђу помоћ и не отказују своју. Воле да се стесне да би и другима учинили места. Слично Богу, они горе од жеље да се сви људи спасу и дођу до познања истине. Признајући величанство Бога живог, они себе не сматрају ничим великим. Они на себе гледају као на малене органе тајанственог и великог тела Цркве, којој је глава Христос. Не гурају се и не отимају о првенство. Не боје се овога живота, не страше се смрти, похваљују добра дела својих сапутника, а своја не објављују. И тако у хармонији, у реду, у радости, путују као јато птица у топлије крајеве – у царство божанске светлости и родитељске топлине.

Ово је вера ваша, христоносци, вера мужевених и дружељубивих предака ваших. Нека она буде и вера деце ваше с колена на колени, све до краја путовања, до тихог пристаништа. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. У истини, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан расплате, у Дан Правде Божје, када Христос буде судио по правди, они ће се назвати благословени.

ПОТОП. ЛАЂА. СПАСЕЊЕ.

...ИСПОВЕДАМ ЈЕДНО КРИТЕЊЕ ЗА ОПРОШТЕЊЕ ГРЕХОВА.

Вода пере. Шта пере вода? Пере кожу од зноја и прашине. Онај малени део нечистоће који тело знојењем излучи из себе, то вода пере. И онај незнатни део прашине што од овога света падне на кожу, може вода да опере.

Но вода није у стању да опере сву ону нечистоћу, онај гној и трулеж што се нагомилава у унутрашњости тела. Вода је немоћна према тој унутрашњој нечистоћи, која се ствара и задржава у органима. Та нечистоћа долази или од нездраве или од сувишне прашине овога света, коју људи уносе у себе као храну.

Па кад је вода немоћна према тој нечистоћи материјалној, колико ли је тек она немоћна према нечистоти најунутрашњијој, душевној?

Јасно је да вода не пере душу. Она пере ваздух и пере земљу. Сву кожу земљину она је у стању да опере, као и кожу човекову. Њено је дејство огромно, њена услуга драгоценна. Али она не може да опере масну нечистоту душе човекове. Јеверји су непрестано вршили обредна прања и умивања, то јест непрестано су прали кожу водом. Но њихову нечистоту душевну вода није могла такнути. И толико се

нагомилала унутрашња нечистота у њима да када се она отворила и излила на пречистог Господа Исуса, смрад њен разноси се до данас по целом свету.

Вода је само символ. Прање телесно символ је прања духовнога. Символ може опрати символ, али не и стварност. Вода може опрати спољашње лице човеково, али не и унутрашње. А ово унутрашње лице човеково јесте образ Божји у човеку - жива душа са духовном стварношћу у себи. Отуда само једини Бог силом Духа свога може опрати духовну нечистоту у човеку.

Но и као символ очишћења вода је потребна при хришћанском крштењу. Тим пре је она била неопходна при симболичким крштењима дохришћанским. Свети Јован Крститељ крштавао је само водом. А по тумачењу апостола Павла цео народ јеврејски крстио се симболички водом: Оцеви наши сви под облаком бише и сви кроз море прођоше. И сви се у Мојсија крстише у облаку у мору (1. Кор. 10, 1-2). То није стварно крштење но сликовно, праобразно. Оно је само сен хришћанског крштења.

Хришћанско крштење значи потпуно очишћење. Ово крштење представља двери кроз које људи ступају у цркву Христову. Не ступају двапут или трипут, но једанпут. Због тога је једно крштење. У Светом Писму Божјем то је нарочито наглашено речима: Један Господ, једна вера, једно крштење (Еф. 4, 5). Зато се окрените од оних који вам говоре да је човеку потребно више крштења.

Крштењем се изглађује са образа Божјег у нама она најсрамнија прљотина коју је праотац рода нашега кануо на себе и коју је потомству оставио у наслеђе. Тај демонски печат у души нашој, црн и одвратан као пакао, само се правим крштењем може изгладити.

Отуда крштење означава умирање старог греховног човека у нама и рођење новог, безгрешног. И то је посведочено Светим Писмом Божјим: Или не знате да сви који се крстисмо у Исуса Христа, у смрт Његову крстисмо се? Тако се с њим погребосмо крштењем у смрт да, као што устаде Христос из мртвих славом Очевог, тако и ми у новом животу да ходимо (Рим. 6, 3-4). Но не умре Господ два пута да бисмо се ми два пута крстили у смрт његову. Зато Свети Оци другог васељенског сабора у Цариграду изрекоше: Исповедам једно крштење.

Прасликом хришћанског крштења служило је и јеврејско обрезање. Ножем се одсецао крајичак тела. То је праслика. Крштењем се одсеца греховни израстак у души. То је стварност. И као што се обрезање вршило једном заувек, тако се и крштење врши једном заувек. Обрезање се вршило и над одраслима и над децом. И крштење се врши и над одраслима и над децом. Тако се у цркви Божјој поступа од апостолских времена (Дела ап. 16, 14-15; 16, 30-39; 1 Кор. 1, 16). Зато се окрените од оних који вам говоре да не треба децу крштавати. Питајте их: ко ће одговарати за душе деце која помру некрштена код крштених родитеља?

За опроштење греха. То је сврха крштења. Крштење Јованово није било за очишћење грехова него само за покајање. То је и сам Јован посведочио говорећи: Ја вас крштавам водом за покајање; а онај што иде за мном јачи је од мене... Он ће вас крстити Духом Светим и огњем (Мат. 3, 11). А Онај који је јачи од Јована Крститеља, и јачи од целог света, показао је личним примером начин правог и пуног крштења. Он се крстио водом и Духом Светим. Безгрешник се погрузио у воду Јордана и у том часу сишао је на њега Дух Божји у виду голуба. Ту је, дакле, Јован који крштава, ту вода која пере тело, ту Дух Божји Свети, који мије душу. Право и потпуно крштење. Једно и непоновљиво над истим лицем.

По ноћи дође Никодом, кнез јеврејски, и упита Христа за науку спасења. Одговори му крштени Месија: Ако се ко не роди водом и духом, не може ући у Царство Божје (Јов. 3, 5). Очишћење и тела и душе. Обновљење и тела и душе. Благодат Духа Светога даје силу и светињу води. Огањ Духа Светога сагорева при крштењу ону праотачку израслину у души сваког потомка Адамовог. Греховно бреме многих векова и колена, ругобна грба, смиче се са душе крштенога. Наследна проказа ишчезава. Од тог часа крштени је одговоран само за будуће, не за бивше.

Крштење којим је Јован крштавао Јевреје било је и престало. Оно је служило само као знак узбуне и припреме. Цар небески је долазио. Сва духовна атмосфера била је притајена као дах у самртника. Јован је осетио вејање новог, свежега ветра, мирисног и животворног, усред лешинског задаха света. Христос је био близу. И Јован је викао на узбуну, на припрему за дочек, на покајање. И крштавао је водом за покајање. То крштење је престало. Оно није имало благодатне силе Духа Светога, која је доцније дата свету кроз Христа (Дела ап. 19, 1-6). А крштење водом и духом остало је до данас. Без њега се нико не може назвати хришћанином. Гле, Господ је заповедио апостолима: Идите и научите све народе крштавајући их у име Оца и Сина и Светога Духа (Мат. 28, 19). То је заповест, лековита и спасоносна, коју су апостоли свети дословно извршили и коју света и саборна апостолска Црква до данас извршује.

Но, осим овога светога крштења, којим се сви ми крстимо, постоји још једна врста крштења које није дато свима. То је крштење крвљу мучеништва. Сви они великани који пострадаше и крв своју пролише за Христа крштени су крштењем крви. Крштење крвљу нарочито је познато вама, православним следбеницима Христовим. Нигде толиког броја крвљу крштених као међу прецима вашим, давним и скорим. И у ове наше дане у православном свету лије се крв мученика. Хиљаде и хиљаде њих крштавају се у крви својој. То су витешки сведоци Јеванђеља Христова. Деца Божја, коју незнабошци као јагње кољу! Њихова жртва укрепљује Цркву Христову на земљи, а њихова света имена проширују календар хришћански. Крштени у крви својој вазда су били и биће богатство и украс Православља.

Било је и бивших незнабожаца, некрштених водом и Духом но крштених крвљу мучеништва. И њихово је крштење примљено као правилно и као пуноважно. Чак је њихово крштење и више од нашег обичног крштења. Они немадоше времена да се крсте водом и Духом. Будући духом слепи, као незнабошци, они наједанпут

прогледаше, познаше Христа, и за Њега одмах живот свој положише. Тако се они крстише једним Господњим крштењем – голготским, али не и јорданским. А преци ваши православни, многи и многи, стари и млади, и мушки и женски, и цареви и патријарси, и богати и сиромаси, крстише се и једним и другим крштењем, и јорданским и голготским. Број тих витешких предака ваших који се крстише најпре водом и Духом, а потом крвљу својом мученичком, толики је кроз векове и векове да би испунио државу једну.

Прво крштење, водом и Духом, заповеђено је, а друго крвљу својом, остављено је свакоме на избор. Једном приликом упита благи Господ синове Зеведејеве: Можете ли пити чашу коју ћу ја пити и крстити се крштењем којим се ја крштавам? (Мат. 20, 22). Видите ли како Господ своје страдање назива - крштењем? И видите ли како Он не каже синовима грома: морате! Него их пита: можете ли? Јасно је, дакле, да се крштење крвљу не заповеда свима вернима, као оно прво крштење, него се оставља на вољу. На крштење крвљу одлучују се само они који поред велике вере у Господа имају и велику љубав према Њему. Као што је Он сам рекао: Од ове љубави нико веће нема да ко живот свој положи за пријатеље своје. Ви сте пријатељи моји (Јов. 15, 13-14). Безбројни преци ваши били су пријатељи Пријатеља људи. И пријатељство своје према Њему посведочили су они онако како је и Он посведочио пријатељство своје према њима – печатом крви и смрти.

Не дајте се обманути, христоносци, ако вам неки јеретик каже да је крштење једина благодатна тајна и да других нема. Не дајте се заварати тиме што се у нашем Вјерују само крштење спомиње, а друге тајне остају без спомена. Свети Оци цариградски, који споменуше свето крштење, држаху и остале свете тајне. Поред крштења држаху они, свето и правилно, и миропомазање, и покајање, и причешће, и јелеосвећење, и брак, и свештенство. Све ове тајне засведочене су крепко Светим Писмом и Светим Предањем. Но Свети Оци, састављајући кратки Символ вере, споменуше само крштење зато што је то основна и уводна тајна у Цркви Божјој.

Где, тајном крштења раскрштава се са болесном прошлошћу. И душа се уводи у леционицу која се зове Црква. А када душа кроз крштење, као кроз двери, уђе у леционицу, онда она унутра налази све остало што је на потребу. Тамо је миропомазање, печат дара Духа Светога. Тамо исповест и покајање за нове ране душевне. Тамо причешће, храна душе самим телом Христовим и крвљу. Тамо јелеосвећење – молитвено призивање Духа Светога на окрепљење и освећење телесног храма човековог и ослабљеног становника тога храма, душе човекове. Тамо велика тајна брака - чудо Божјег премудрог домостројства. Тамо свештеничко рукоположење, ради прејемства апостолске службе и апостолске силе. Тамо и сви остали лекови и сви канали кроз које свемоћни Дух Божји лечи, и теши, и милује, и усправља душе верних.

Ово је вера увиђавних и мудрих. Њу нерадо примају неувидљиви и малоумни. Не увиђајући ништавило своје, они не осећају потребу у помоћи јакога Бога. А увиђавни су до дна испитали немоћ своју и немоћ свих земнородних. Испитивањем себе и других они су дошли до сазнања да се нечистота душе човекове не може

опрати самом водом нити икаквим другим елементом природним без силе свесилнога Духа Божјега. Због тога се они у кротости и смерности обраћају Богу за помоћ. И по мудрости својој употребљавају све оне мелеме за душу које налазе у Божанској леционици, у Цркви светој. Окренути леђима сенкама и варкама овога света, они се предају вољи Свевишњега. И лицем се управљају непрестано ка вечној светлости. Они знају да су путници и да ће се пут скоро свршити. Зато ходе радосно све напред и напред. И милостиво придржавају сапутнике своје, браћу своју, као царску децу која се враћају у царевину Оца свога небеског.

Ово је вера ваша, христоносци, вера увиђавних и мудрих предака ваших. Нека она буде и вера деце ваше, све до свршетка путовања. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан Расплате, у Страшни Дан Правде, када Христос узасуди по правди, они ће се назвати благословеним.

ВОДА. КРВ. ПРЕПОРОЂАЈ.

...ЧЕКАМ ВАСКРСЕЊЕ МРТВИХ.

Јато птица. Какав диван призор! Никад једна птица не оставља утисак тако опојне лепоте као јато птица. Нити је јато птица икада тако красно кад падне на земљу и седи на земљи као у лету, када долеће и одлеће.

Замислите милијарду птица једне врсте. Замислите их све црвене. И оне долећу, и падају на земљу, и остају на земљи. Нова милијарда долеће, и пада, и остаје. И опет нова и нова. Тако кроз векове и векове. Безбројна јата, безбројне милијарде птица. Остајући на земљи, оне под разним утицајима мењају боју. Једне постају тамноцрвене, друге црне, треће шарене, четврте беле.

И замислите да се сва та безбројна јата, безбројне милијарде птица, по некој свемоћној команди дигну са земље и полете. Какав величанствен призор! Беле су у већини и њихова густа јата предњаче. за њима су шарене, па црвене, па црне. Бела јата лете брзо и весело, а остала по реду, све тромије и невеселије. Сунце би било потпуно заклоњено и земља би се покрила ноћним мраком.

О браћо моја, ово није само машта и слика. Стварност ће надмашити сваку људску машту и слику.

Једне звездане ноћи изведе Бог праведног и верног Аврама напоље и рече му: Погледај на небо и преброј звијезде ако их можеш пребројати. Аврам стајаше у страху и гледаше у усхићењу. Тада му Бог рече: Тако ће бити сјеме твоје (1. Мојс.

15, 5). А Аврам беше у то време стар и бездетан. Хоће ли Бог испунити своје обећање?

Безбројне милијарде људских душа већ до сада су долетеле и пале на земљу. Све у крв оденуте, као у црвену порфиру. То је знак радости Створитеља њихова. Безбројне милијарде до сада – а у оно време кад Бог даде обећање, Аврам немаше ни једног детета! Безбројне милијарде само до сада – да ли има више звезда на небу?

А Сара се насмеја кад чу обећање Божје да ће ускоро родити сина. И рече Сара жена Аврамова: Пошто сам остарјела, сад ли ће ми доћи радост? А и господар ми је стар. Тада рече Господ Авраму: Што се смије Сара?... Има ли што тешко Господу? (1. Мојс. 18, 12-14). И заиста, што Бог рече не порече. Обећање своје Бог је испунио. Праведничко семе Аврамово продужило се у духовној линији у роду хришћанскоме и размножило се можда већ до сада као број звезда на небу.

То је обећање Божје о силаску душа на земљу. Велико, чудно обећање, коме је равно друго једно Божје обећање – о узласку душа са земље, о васкрсењу мртвих. Бог је у Христу Господу, Васкрситељу и Васкрсломе, оставио истинско обећање да ће мртви васкрснути и јавити се на Суду. А када дође Син Човјечији у слави својој и сви анђели с њиме, онда ће сјести на пријестолу славе своје. И сабраће се пред њим сви народи. И разлучиће их... (Мат. 25, 31-32). Господ говори о свим народима, о свима јатима људи, која су од почетка до свршетка времена пала на земљу. А апостол Христов, сматрајући васкрсење за милу тајну, ипак ју је лагано и пажљиво откривао вернима говорећи: Нећу вам затајити, браћо, за оне који су умрли, да не жалите као и остали који немају наде... Јер ће сам Господ са заповијешћу, са гласом арханђела и с трубом Божјом сићи с неба, и мртви у Христу васкрснуће (1. Сол. 4, 13-16). И опет говори: Ево вам казујем тајну – уједанпут, у тренутку ока, при посљедној труби, јер ће затрубити и мртви ће устати нераспадљиви (1. Кор. 15, 51-52). Тада ће се распадљиво обући у нераспадљиво и смртно у бесмртност. И тада ће се рећи: Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, пакле, победа?

Тада ће се безбројне милијарде душа обући у лаку, нераспадљиву одећу, у небеска тела, слична Христовоме. И та јата, о безбројна јата, полетеће са земље. Једна јата, бела као снегови многи, друга тамноцрвена, трећа шарена, а четврта црна. Бела ће се јата белети од чистоте и врлине, црвена ће се црвенети од преваге крви над духом, шарена ће се шаренити од мешавине добра и зла, а црна црнети од греха.

Нека вас не буну то што ће се неко насмејати обећању Божјем о васкрсењу мртвих. И Сара се најпре насмејала обећању Божјем, потом застидела. Верујте, о верујте и не сумњајте, да ће се застидети тако и онај ко се смеје овом другом обећању Божјем. Питајте га и реците му: има ли што тешко Господу?

Чекам васкрсење мртвих. Ми чекамо, посведневно и посвеминутно, духовно васкрсење грешника. Чекамо да се грехом као крастама прошаране или поцрнеле

душе убеле и да оживе покајањем. И радујемо се, заједно са ангелима на небесима, када се један грешник покаје и обрати Христу (Лук. 15, 10). Радујемо се са оцем који, нашавши изгубљеног сина, говори: Овај мој син бјеше мртав и оживје (Лук. 15, 24). Овакво васкрсење мртвих ми често очекујемо и неретко дочекујемо.

Али ми чекамо још и једно свеопште васкрсење. Чекамо једно јединствено и непотвориво васкрсење свих мртвих који од почетка створења на земљи живеше и власти смрти подлегаше. Наше чекање заснивамо како на разуму и савести тако, и особито, на обећању.

Непомућен и чист разум говори нам да се овај вртлог живота не свршава смрћу. Од памтивека су народи слутили да смрт није тачка но запета. Сва племена земна, чак и у својој идолопоклоничкој тами, предосећала су неку врсту живота после смрти. Песници и философи јелински говорили су о живљењу душа људских у Аду, у полутами и полуживоту. Мисирци су завијали мртва тела у разне смоле и мирисе да би се очувала, свакако за неки други живот. Продужење живота по смрти и суд по правди, која није постигла све и сваког овде на земљи, то се одувек чинило непомраченој савести људској као нешто природно и неопходно.

Но, ми хришћани не заснивамо своју веру у васкрсење и живот загробни на претпоставкама песника и философа, нити на слутњама и предосећањима народа и племена, него на искуству и Божјем обећању. На камену је утврђена вера наша а не на песку. Господ Исус Христос, откривач свих животних истина, открио нам је и истину васкрсења мртвих. И речима и примерима открио нам ју је. Да се радују срца ваша, христоносци.

Једном приликом кушаху Господа Исуса. Кушаху га садукееји, који нису веровали у васкрсење. Питаху га нешто о томе чија ће која жена бити у ономе свету. Подругљивци, наружени сами својим безумљем! Одговори им благи Господ: О васкрсењу нити ће се женити нити удавати, него су као анђели Божји на небу. Још томе додаде Господ: Није Бог Бог мртвих него живих (Мат. 22, 30-32). Ако ли пак сви живи на земљи помру и у гробовима остану, како би се онда Бог могао назвати Бог живих?

У Капернауму, у граду неверника, који је због неверовања ишчезао са лица земље, у том граду запиткиваху Господа духовно измршали Јевреји те ово те оно. Најзад им рече Господ: Заиста, заиста вам кажем, ко једе моје тијело и пије моју крв, има живот вјечни, и ја ћу га васкрснути у последњи дан (Јов. 6, 54). А пред храмом Соломоновим, који је због оскрвњења неверовањем ишчезао са лица земље, рекао је Господ: Иде час у који ће сви који су у гробовима чути глас Сина Божјега, и изићи ће који су чинили добро – у васкрсење живота, а који су чинили зло – у васкрсење суда (Јов. 5, 25-29). Онима који машу главом и говоре како је то тешко – реците им: има ли што тешко Господу?

И још многе друге речи изрекао је Исус о васкрсењу мртвих. Да не би људе оставио у сумњи, Он је ове своје речи и делима засведочио. Он је васкрсао мртву ћерку

јеврејскога кнеза Јаира. Хладну и мртву руку њену Он дохвати својом руком и викну: Дјевојко, устани! И мртва девојка оживе и устаде (Мат. 9, 25; Мар. 5, 41). Још је Господ васкрсао сина наинске удовице. Стигавши са ученицима у тај град, Он сретне пратњу и виде неутешну удовицу како јадикује за умрлим јединцем. Он прво приступи мајци и утеша је речима: Не плачи! Затим пође и делом да је утеша. Приђе носилима и викну мртвацу: Момче, теби говорим, устани! И дечко оживе и устаде. И даде га матери његовој (Лк. 7, 12-15).

Још је Господ васкрсао Лазара у Витанији. Четири дана лежао је Лазар мртав у гробници. Сестре су плакале. Сва родбина је плакала. И Господ се заплака. И викну Исус: Лазаре, изађи напоље! И изиђе мртавца (Јов. 11, 43-44). И пусти га Господ жива да иде сестрама својим.

Још је Господ васкрсао - кога? Самога себе. Он је васкрсао из гроба трећег дана по смрти, као што је и прорекао. И ученици се његови обрадоваше видјевши Господа (Јов. 20, 20). Која душа људска, жељна живота, да се не обрадује Господу, Васкрсломе и Васкрситељу!

Тако је свемоћни Господ Исус и стварним примерима потврдио речи своје и обећање своје о васкрсењу мртвих.

Догађај васкрсења Месије из мртвих ставили су апостоли свети у темељ своје проповеди јеванђелске. И сва њихова лична нада у васкрсење и сва њихова непоколебна неустрашивост пред смрћу добијала је снаге и хране од тога славног догађаја. Један од њих – који је најпре гонио Цркву Христову, а потом видео живог васкрслог Господа – овако пише: Ако се Христос проповједа да устаде из мртвих, како говори неко међу нама да нема васкрсења мртвих? ... И ако се само у овом животу уздамо у Христа, најнесрећнији смо од свију људи (1. Кор. 15, 12-19). Али Христос устаде из мртвих и потврди и наше васкрсење; и учини нас, који у њега верујемо, најсрећнијим од свију људи.

Господ је умро и васкрсао да докаже и покаже и наше васкрсење из мртвих.

Васкрсењем Његовим укресан је завек неугасиви пламен вере у прсима људи да ће и они васкрснути. Јер како у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживјети (1. Кор. 15, 22). Ако се и сада нека Сара насмеје и рекне: То је тешко, одговорите јој и реците: Има ли што тешко Господу?

У давној давнини један пророк видео је и пророковао како се они који спавају у праху земаљском буде и дижу у ново биће, једни на живот вјечни, а други на срамоту и пријекор вјечни (Дан. 12, 2).

А други један пророк, пре овога, гледао је и видео у визији велико поље, пуно – препуно мртвачких сухих костију. И гледао је и видео је како по Божјем гласу би велики потрес и сухе кости почеше се прибирати и склапати. И, гледајући нетремице, виде како се сухе кости почеше навлачити месом и преплетати жилама. И нареди Бог, те дух живота уђе у њих. И виде пророк како тела људска оживеше и стадоше на ноге. Бејаше војска врло велика (Језек. 37).

То су визије и предсказања праведних пророка Божјих. Но стварност тих визија и испуњење предсказања дошло је од Христа и кроз Христа. Онима који још сумњају говорећи: То је немогуће, одговорите и реците: Људима је ово немогуће, а Богу је све могуће (Мат. 19, 26). Одговорите им тако речима самога Васкрситеља. И развејаћете сумњу њихову и спашћете браћу.

Ово је вера правоверних и будних. Њу тешко примају и држе заблудели умом и

успавани мирисом земље. Они које је земља прошарала крастама и уцрнела калом овдашњице не приклањају ухо своје обећању Божјем. А правоверни верују Божјој речи и будно чекају испуњења. Њима се смучило од лажи лажљивих и њима се досадило од кратких путања лажи. Зато су им мили постали дуги путеви Свевишњег и драге велике линије Истинитога. На дугом путу Он их одмара све новим и новим потврдама доброга краја. Највећи им је одмор реч Спаситеља и Вође, који је прошао цео њихов пут као човек, и дошао до краја, и видео крај, и објавио им радост велику.

На крајевима кратких лажљивих путева увек је аждаја; увек она древна змија која је прародитеља рода нашег сурвала из Раја. А на крају дугог пута истине чека Цар и Родитељ, Утешитељ и Васкрситељ. То радује правоверне и будне. И они деле радост своју са браћом својом, сапутницима својим, са децом Цара Великога. Ово је ваша вера, христоносци, вера правоверних и будних предака ваших. Нека она буде и вера деце ваше, с колена на колена, до краја пута, до блаженога краја. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера истински образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. На Суду Христовоме, у Дан Велики, они неће бити уцвељени но ће примити живот и назваће се благословеним.

ЧЕКАЊЕ. УСТАЈАЊЕ. ОБЛАЧЕЊЕ.

... И ЖИВОТ БУДУЋЕГА ВЕКА.

Повратак дому. О како је слadak повратак дому! Па још дому где чека родитељ, и многа браћа и сестре, и деца и пријатељи! И још кад је дом не гладна и празна земуница но царски двор, где цар родитељ забринуто очекује децу своју из даљине!

Путници, ви знате да Цар Родитељ није нико други до сам Свевишњи. Ви сте ти које он забринуто очекује. Из туђине ви се враћате Њему. Истина, и овај је свет Његова њива, али је удаљена и трновита. Он вас је послао у ову даљину да бисте Га пожелели, да бисте увидели да не можете без Њега. Није се Њему захтело да се одели од вас, не. То се прво захтело прамајци вашој. И онда је Бог послао, и њу и све потомство њено у ово даљно царство своје, на ову њиву трновиту, где се у зноју лица хлеб заслужује.

Многа јата ваших предака пали су на ову трновиту њиву и на њој су се отимали о корење са скакавцима и скотовима. И привикли су на друштво нижих од себе. И заборавивши дом свој и порекло своје, почели су мислити да и не постоји боља њива, нити свет светлији од ове каљаве лончарнице, нити друштво отменије од скотова.

Растужише се небеса блага видећи човека као ученика зверова. Смугише се анђели свети гледајући образ Божји у човеку унижен. Ражали се Свевишњи на родом људским и реши се на најдраматичниј потез у историји створеног света, у историји неба и земље. Реши се Он на оно на шта се само безгранична љубав може решити. Наиме, да Сина свога Јединороднога пошаље на муке ради спасења људи. Да Га обуче у дроње људске, у дроње просјачке, да се просјаци не би уплашили Њега,

светлости Његове, величанства Његова. Да баци најдрагоценији бисер са груди Својих пред свиње, пред посвињене.

И Син Царев радо је пошао на ту жртву и сишао у каљугу црвињу, где су се потомци Евини отимали са скотовима о корење. Он је нашао једну једину кћер Евину, једну једину чисту и свету Девојку, која је била достојна да од свога тела изатка и Њему тело. И у тој худој телесној одећи Он се јавио међу опјањенима и побеснелима; јавио се као у дому безумних.

Чим су Га видели ученици зверова, појурили су ножем на Њега. Он се уклонио.

Кад их је Он назвао синовима Оца небескога, они су зјапили у Њега и тражили чудо.

Кад је Он учинио многа чудеса, они су рекли да Он то чини помоћу ђавола. Јер, они су били престали веровати у Бога, но у ђавола никад нису престајали веровати.

Кад је Он стао изгонити ђаволе из људи, они су рекли да помоћу Велзевула, књаза ђаволског, изгони ђаволе!

Кад је просуо мудрост небеску пред њих, они су питали: где је Он учио школу? И када су чули да је Он дрводеља, без школе и учитеља на земљи, они су Га презрели.

Када је Он у суботу давао вид слепима они су Га грдили што руши суботу.

Кад је постио, називали су Га изелицом.

Кад се Богу, молио именовали су Га безбожником.

Кад се дружио са грешницима, они су Га називали грешником.

Када их је Он питао какав је грех учинио, они су лајали као бесни пси.

Кад им је говорио о Царству небеском, они су бацали сумњу на Њега да хоће да их изда Римљанима. А кад им је Он рекао да треба давати ћесару ћесарево, они су Га оптужили Римљанима као велеиздајника!

Најзад су Га поплували, то јест дали му оно што су једино имали и били – одвратни упљувци!

Распели су Га на крст. И док се света крв Његова сливала на земљу, они су се кезили и играли наоколо.

Но Он је победио, и устао из гроба, и показао се свету ко је. И свет је пошао за Њим. И почео се свет учити од Њега напустивши школу зверова.

Запамтите, путници, крв се Његова просула по земљи. Својом крвљу Он је обележио вама пут за повратак у домовину. Да не залутате. Морнари мотре на звезде да не залутају. Мотрите и ви на крв Његову, на капље које као звезде бљеште. И видећете пут за домовину своју.

Ни смрт ни гроб не могу пресећи ваш пут. Ако и помру тела ваша пре него што се Он последњи пут јави свету, нећете бити изгубљени ни заборављени. Само ћете чекати пред капијом вечне светлости док труба архангелска не затруби.

Прво ће труба архангелска затрубити. Тој небеској трубној јечи следоваће васкрсење мртвих из гробова. Васкрсењу ће следовати Страшни Суд Божји. А Страшноме Суду Божјем - живот праведника у вечном Царству Христовоме. Тако је проречено од Истинитога. Сва Његова пророчанства испунила су се. Испуниће се и ово.

Живот будућега века јесте живот у слави и радости, у Царству Створитеља, у загрљају родитеља, у Рају. Живот неколебан страхом, немучен бригом, негрђен болезањом, неприступан трулежи и смрти.

Све муке земаљаког живота према слави рајској изгледаће као кап слане воде у реци сладости. Што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно уготови Бог онима који Га љубе (1. Кор. 2, 9). Земаљски живот је према ономе животу као сенка од дрвета према дрвету. Сенка личи на дрво, но није дрво. Тако и земаљско битисање људско личи на живот но није прави живот.

Или као сан према јави. Прелазећи у онај прави живот, ми као да се будимо од сна и прелазимо у јаву и царство јаве. То царство јаве и јесте бесмртно царство Божје. Бог једини у њему царује. И у њему нема никакве мешавине од лажи и истине него је све истина.

Нити мешавине од правде и неправде него је све правда.

Нити мешавине од лепоте и ругобе него је све лепота.

Нити мешавине од светлости и таме него је све светлост.

Нити мешавине од радости и туге него је све радост.

Нити мешавине од живота и смрти него је све живот.

То бесмртно царство именује се царством Христовим, вјечним царством Господа нашега и Спаса Исуса Христа (2. Петр. 1, 11; 2. Тим. 4, 18). Јер, Он је главни Победилац. И јер се Њему даде сила, и слава, и власт, и господство, и суд, и престо изнад сваког престола, и величанство изнад сваког величанства. Све је Он то имао у вечности као Син Божји Јединородни, но све је то Он и као човек на земљи заслужио – Својим понижењем, страдањем и смрћу.

У том царству ће бити око Христа следбеници Христови, страдалници, који на себи носе печат страдања за Господа и Цара свога. Ту су апостоли, пророци и праведници, ту мученици и девственици, испосници и крстоносци, пастири и учитељи Цркве – сви који на Христа личе. Сви они који Његов рат ратоваше и Његовом победом победише биће око Њега, заједно са анђелима Његовим. Тако ће бити, јер тако је Он обећао говорећи: Узећу вас к себи да и ви будете гдје сам ја (Јов. 14, 3).

Још се то бесмртно царство именује град свети, или Јерусалим нови. Красотом својом тај град свети превазилази све снове, све речи, сва сравања, све слутње људске. Онима који се удостоје ући у тај свети и вечни град Бог ће отрти сваку сузу од очију њихових, и смрти неће бити више, ни плача, ни вике: ни болести неће бити

више; јер прво прође (Откр. 21, 2. 4). Тако је објављено од Истинитога, тако је виђено од видовитога. И тако ће бити.

У томе светом граду неће сијати ни сунце, ни месец, ни звезде, па ипак ноћи тамо неће бити и праведници неће потребовати видјела од жишка, ни видјела сунчаног, јер ће их обасјавати Господ Бог и цароваће ва вијек вијека (Откр. 22, 5). Тако је објављено од Истинитога, тако је виђено од Видовитога. И тако ће бити.

Замислите, христоносци, један свет у коме место сунца сам Свевишњи Бог светли, и греје, и оживотворава, и непрестано подмлађује! То је свет ваш, коме путујете. То је домовина ваша, којој се враћате: домовина непролазна, у којој ћете и ви бити непролазни. То је отаџбина синова Оца небескога, свих усиновљених кроз Господа Исуса. И ви ћете се у ове убројати ако победите.

Још се то царство назива царство светаца Вишњег. Као што је видовити пророк провидео кроз све завесе времена и исказао: А царство и власт и величанство царско под свим небом даће се народу светаца Вишњег; Његово ће царство бити вјечно царство (Дан. 7, 27). У томе царству не царују туђинци него Отац. Нити су поданици тога царства робови но синови.

Роб не сме да погледа у лице цара туђинца. А синови свети цара светог гледаће у лице Цара Свевишњег са слободом и радошћу. Све као што је проречено и речено: И гледаће лице Његово, и Име Његово биће на челима њиховим (Откр. 22, 4). О насладе над насладама, о богатства над богатствима, о красоте над красотама – гледати лице Бога Живога, Јединога, Истинитога!

То и јесте рај жељени. Рај – и ово је име, једно од најслађих имена, царства онога. Рај – завичај ваш, коме се ви, уморни путници, враћате из даљне земље, са њиве трновите.

Каква је цена свега тога блаженства, питате ли? Како да вам се одговори, радознали? Да ли неко од вас поседује сунце, месец и звезде, и да све то да за оно блаженство, опет није дао ништа. Како би се прашином купила вечност? Каквим пролазним благом непролазно?

Но има једно скривено, непролазно благо, које сваки наследник тог блаженства неисказаног носи у себи. Носи га завијено у тканини пролазности. То је малени и лелуајви пламичак љубави према Господу Богу. Тај пламичак љубави не умире са умирањем телесне тканине него живи и блиста. Херојске душе херојски га бране да га сулуди ветрови на путу не угасе. Тим пламичком љубави удостојиће се праведне душе да изађу, обучене у васкрсло небеско тело, пред лице Бога живога. То је цена. За тај мали дар Богу, добиће љубитељи Бога као уздарје царство, и синовство, и живот вечни. Речју – Рај.

Ово је вера просвећених и истрајних. Ово није вера тамних и бојажљивих који су се скрили од божанске светлости или који бојажљиво слушају о њој. Просвећени

Духом Божјим радосно примају зраке божанске светлости из онога света стварности. Примају их као писма из домовине своје, као света писма родитеља свога. И одговарају на та писма срдачним отпоздравом. Из тих светих родитељских писама чији се збир назива једним именом – Свето Писмо – они сазнају почетак, средину и крај створенога света. И сазнају извор, ток и увор људског живота. И сазнају своје царско порекло, садашње унижење и будућу славу своју. То сазнање они утврђују Предањем светих и просвећених мужева, које се чува у Цркви Православној.

Имајући то сазнање, они истрајно спремају себе за улазак у домовину вечну и за радосни сусрет са Оцем својим небеским. И помажу браћи својој, сапутницима својим, да се и они спреме. Јер, Отац небески не чека повратак једног детета свога из даљине него многих и многих милиона деце своје. Ко ће изрећи број њихов? Број је њихов као број звезда на небу, као песак на обали мора, као прах земаљски. То је грађанство небеске државе, Царства Божјега, коме нит' је било нити може бити равна.

Не, него је то само један део грађанства бесмртне државе Божје. Други део чине безбројне силе бестелесних анђела.

Ово је ваша вера, христоносци, и вера предака ваших, посвећених и истрајних. Нека она буде и вера деце ваше, с колена на колена, све до блаженога краја. Ово је вера непостидна, православна, спасоносна. Ваистину, ово је вера образованих људи, оних који носе образ Божји у себи. У Дан Суда, када Христос узасуди по правди, они ће бити узети у царство небеско, и назваће се благословеним.

ПОВРАТАК. РАЈ. СЛАВА.